Samen Leven in Tiel

Investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst

2026-2032







gemeente Tiel

TIEL, DECEMBER 2025

Samen Leven in Tiel

Investeren in zekerheid, kansen en een gezonde toekomst

2026-2032

Inhoud

Voorwoord 3

Samenvatting 4

Inleiding 6

Analyse van het sociaal domein 9

Het programma: Samen Leven in Tiel 11

Bestaanszekerheid 14

Kansengelijkheid 22

Gezonde en Vitale gemeenschappen 30

Integrale toegang en sterke sociale teams 38

Samen uitvoeren 40

Van sturen tot verantwoorden 42

Communicatie 44

Bijlage 1: Opbrengst participatieproces 45

Bijlage 2: Acht opvallende problemen in Tielse wijken in beeld 47

Bijlage 3: Doelenbomen per programmalijn 51

Voorwoord

Met het programma ***Samen Leven in Tiel*** geven we als gemeente richting aan hoe we de komende jaren bouwen aan een sterke, sociale en toekomstbestendige stad. Dit doen we samen met onze partners, professionals en inwoners.

In Tiel staan we voor grote maatschappelijke opgaven. Steeds meer inwoners ervaren druk op hun bestaanszekerheid. De verschillen in gezondheid, kansen en leefomstandigheden nemen toe. Tegelijkertijd zien we de gevolgen van vergrijzing, een tekort aan zorg- en onderwijsprofessionals en een toenemende vraag naar ondersteuning.

Onze ambitie is helder: we willen de **bestaanszekerheid** van inwoners vergroten - door te investeren in onderwijs, inkomen, zorg en wonen. We streven naar een **gezonde en vitale samenleving**, waarin mensen naar elkaar omkijken. We zetten in op **kansengelijkheid**, zodat iedereen - van jong tot oud - de mogelijkheid krijgt om zich te ontwikkelen.

Onze jeugd verdient een gezonde en veilige start, met perspectief op een goede toekomst. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat inwoners vitaal ouder kunnen worden, met passende ondersteuning die dichtbij, toegankelijk en op tijd beschikbaar is. We investeren in preventie en nabijheid en richten onze aandacht op waar de nood het hoogst is. We versterken wat goed gaat en bieden ruimte voor groei en ontwikkeling.

Het programma is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met maatschappelijke partners, professionals, adviesraden, inwoners en de gemeenteraad. Hun betrokkenheid en inzichten zijn onmisbaar. Want een sociaal sterke gemeente maken we samen – met oog voor ieders rol, verantwoordelijkheid en mogelijkheden.

Samen Leven in Tiel biedt richting voor de komende jaren. Het is geen eindpunt, maar een kompas. Een uitnodiging om te blijven leren, bijsturen en investeren in wat écht telt: een samenleving waarin iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en perspectief heeft.
Samen houden we Tiel sociaal, sterk en toekomstgericht.



Carla Kreuk
Wethouder Zorg en Welzijn



Dave Verbeek
Wethouder Jeugd, Onderwijs en Participatie



Samenvatting

De gemeente Tiel staat voor grote maatschappelijke opgaven. In februari 2025 is de startnotitie “Het Tielse sociaal domein: duurzaam in evenwicht” vastgesteld. Deze notitie bevat een uitgebreide analyse van het sociaal domein, waarin onder andere de grote verschillen tussen wijken, de urgentie van jeugdproblematiek en de rol van samenkracht centraal staan. Op basis van deze analyse zijn de visie en ontwikkelrichting voor het sociaal domein bepaald.

Vervolgens is een breed participatieproces doorlopen met de gemeenteraad, interne organisatie, maatschappelijke partners, inwoners en adviesraden. De opbrengsten van deze gesprekken vormen de inhoudelijke basis van het programma Samen Leven in Tiel.

Doel van het programma: Samen Leven in Tiel

Het programma heeft als doel om Tiel sociaal sterker en toekomstbestendiger te maken. We willen een stad zijn waar iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en perspectief heeft. Tegelijkertijd willen we groeien naar een eigentijdse, kleurrijke Hanzestad met een evenwichtige bevolkingssamenstelling.

Koers en aanpak

Het programma sluit aan bij de herijkte Toekomstvisie Tiel. Er is gekozen voor een meerjarige, integrale aanpak. We werken vanuit vier samenhangende programmalijnen:

- Bestaanszekerheid – grip op inkomen, wonen en meedoen.

- Kansengelijkheid – eerlijke kansen voor ontwikkeling en participatie.
- Gezonde en vitale gemeenschappen – investeren in welzijn, leefomgeving en samenhang.
- Integrale toegang en sterke sociale teams – toegankelijke ondersteuning dichtbij inwoners.

Uitvoering en sturing

Het programma Samen Leven in Tiel wordt uitgevoerd via een meerjarige, programmatische aanpak. Elke twee jaar stellen we uitvoeringsplannen op waarin concrete acties, meetbare doelen en de betrokken partners worden vastgelegd. Deze plannen maken het mogelijk om flexibel in te spelen op actuele ontwikkelingen en behoeften in de stad.

Door te werken met duidelijke maatschappelijke doelen, subdoelen en indicatoren, kunnen we gericht monitoren en bijsturen. We maken hierbij gebruik van lokale en landelijke databronnen, zoals Tiel in Cijfers, de Leefbaarheidsmonitor en GGD-data. Deze datagedreven werkwijze helpt ons om transparant te rapporteren en bij te sturen als dat nodig is.

Samenwerking

Succes vraagt om samenwerking binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. We werken integraal met maatschappelijke partners, inwoners, zorg- en onderwijsinstellingen, woningcorporaties en ondernemers. Als gemeente nemen we hierin een regisserende rol: we faciliteren samenwerking, bewaken samenhang en stellen duidelijke doelen. Tegelijkertijd realiseren we ons dat onze invloed niet overal even groot is. Voor sommige opgaven zijn we afhankelijk van andere overheden en partners, zoals het Rijk, de provincie of zorgverzekeraars. Een goede samenwerking met deze partijen is essentieel om onze ambities waar te maken en blijvende resultaten te boeken.



Inleiding

Het verhaal van Tilly[1]

Tilly woont met haar twee kinderen in een wat oudere woonwijk in Tiel. Haar woning is klein en vochtig. Sinds haar scheiding staat ze er alleen voor. Het contact met de vader van de kinderen is moeizaam, wat haar veel stress bezorgt. In de buurt voelt ze zich geïsoleerd; er is weinig contact met buren en sociale steun ontbreekt.

De stress heeft invloed op meerdere vlakken in haar leven. Tilly heeft moeite met lezen en schrijven. Ze kan moeilijk werk vinden en haar baan behouden, wat leidt tot financiële zorgen. Hierdoor kunnen haar kinderen niet meedoen aan sport of culturele activiteiten. Zelfs het kopen van een klein cadeautje voor een kinderfeestje is soms niet haalbaar. Dat maakt dat ze steeds minder worden uitgenodigd, waardoor ze het gevoel hebben er niet bij te horen.

Gezond leven is een uitdaging. Tilly rookt en vindt het door de stress lastig om hiermee te stoppen. Ze heeft weinig te besteden, waardoor ze niet altijd in staat is om voedzame maaltijden op tafel te zetten. Haar kinderen zijn daardoor iets te zwaar. Ze maakt zich zorgen, maar weet niet goed waar te beginnen.

1 Tilly is een fictief voorbeeld. Iedere inwoner van Tiel ervaart en benadert problematiek in het leven op een eigen, unieke manier.

Het verhaal van Tilly laat zien wat sommige inwoners van Tiel dagelijks meemaken. Gezinnen die worstelen met hun gezondheid, zich eenzaam voelen of op zoek zijn naar meer verbinding. In bepaalde wijken leeft een gevoel van onveiligheid. Tegelijkertijd neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe, terwijl het aantal beschikbare professionals afneemt. Ook het tekort aan betaalbare woningen en beperkte basisvaardigheden bij inwoners dragen bij aan groeiende ongelijkheid in onze stad.

Als gemeente zetten we ons dagelijks in om inwoners bij deze uitdagingen te ondersteunen. Maar de opgaven van vandaag en morgen vragen om méér: een gezamenlijke, toekomstgerichte aanpak waarin we onze verantwoordelijkheid nemen. We willen een stad zijn waar iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en perspectief heeft.

Hoe het programma tot stand is gekomen

De basis voor dit programma werd gelegd in februari 2025, toen de gemeenteraad de startnotitie '*Het Tielse sociaal domein: duurzaam in evenwicht'* vaststelde. In deze notitie zijn, op basis van een uitgebreide analyse van het sociaal domein, de missie, visie en gewenste ontwikkelrichting van het sociaal domein beschreven.

Na het vaststellen van de startnotitie als richtinggevend kader is een breed participatieproces opgestart. We voerden gesprekken met de gemeenteraad, collega's binnen de interne organisatie, maatschappelijke partners, inwoners en adviesraden. Hun inzichten, ervaringen en ideeën vormen de basis van het onderliggende programma en helpen ons vooruit bij de uitvoeringsprogramma's die hierna nog moeten worden opgesteld.[2]



2 De opbrengst van het participatieproces is te vinden in bijlage 1.

De koers: Samen Leven in Tiel

Met het programma *'Samen Leven in Tiel'* zetten we een stap vooruit. Het programma geeft focus en richting aan de ontwikkeling van het sociaal domein. We beginnen niet op nul. We bouwen voort op wat er al staat, versterken de onderlinge samenhang en vernieuwen waar nodig. Investeren in het sociaal domein vraagt om een lange adem en een heldere koers die in samenhang met andere domeinen opgepakt moet worden. Daarom kiezen we voor een integrale meerjarige aanpak, waarbij we stap voor stap werken aan structurele verbeteringen.

Het programma sluit aan bij de herijkte Toekomstvisie Tiel. Deze visie geeft richting aan hoe we als gemeente willen groeien en ontwikkelen, en biedt een duidelijke koers voor het sociaal domein: meer samenhang, meer preventie, meer nabijheid. We gaan werken vanuit vier samenhangende programmalijnen:

- **Bestaanszekerheid**
- **Kansengelijkheid**
- **Gezonde en vitale gemeenschappen**
- **Integrale toegang en sterke sociale teams**

Samen vooruit

De gewenste stap vooruit zetten we niet alleen. Samen met maatschappelijke organisaties, inwoners en professionals bouwen we aan een sociaal sterk Tiel.

Een stad waarin mensen zoals Tilly weer ademruimte krijgen. Waar kinderen mee kunnen doen, waar hulp op tijd komt, en waar iedereen zich gezien voelt.





Analyse van het sociaal domein

Tiel is een stad met een groot hart. Een stad waar mensen elkaar kennen, helpen en verschil maken in het klein. Tiel staat ook voor grote maatschappelijke uitdagingen. Landelijke trends zoals vergrijzing, personeelstekorten in zorg en welzijn, en een krappe woningmarkt raken ook ons. Tegelijkertijd zien we lokaal een stapeling van sociale problematiek, met name in specifieke wijken. En dat inwoners, professionals en organisaties soms worstelen met een systeem dat goed bedoeld is, maar niet altijd goed werkt.

Jeugdproblematiek en problemen met een intergenerationeel karakter

Tiel kent een relatief hoge mate van jeugdproblematiek. De gemeente scoort regionaal en landelijk hoog op het gebruik van jeugdhulp, jeugdwerkloosheid en kindermishandeling. Veel van deze problemen zijn intergenerationeel: kinderen die opgroeien in gezinnen met armoede, geweld of andere problemen, hebben een verhoogd risico om later zelf met dezelfde problematiek te kampen. Dit maakt het doorbreken van patronen extra urgent.

Verschillen tussen wijken - kansen in samenkracht

De problematiek is niet gelijk verdeeld over de stad. In bepaalde wijken stapelen problemen zich op: armoede, werkloosheid, eenzaamheid, gezondheidsproblemen en beperkte basisvaardigheden komen daar in hoge mate samen. Deze concentratie maakt inwoners extra kwetsbaar en zet de leefbaarheid en sociale samenhang onder druk.

Tegelijkertijd is er in Tiel een sterke sociale infrastructuur aanwezig. In veel wijken zijn actieve wijkverenigingen, betrokken bewoners, maatschappelijke organisaties en wijkprofessionals actief. Deze samenkracht – het vermogen van inwoners en organisaties om samen te werken aan oplossingen – is een belang-

rijke bouwsteen voor een veerkrachtige samenleving. In wijken waar deze samenkracht sterk is, zien we meer onderlinge steun, betere participatie en een grotere bereidheid om bij te dragen aan de leefomgeving.

Druk op het sociaal domein

De toenemende vraag naar ondersteuning en zorg zet het sociaal domein onder druk. Tegelijkertijd staan de beschikbare middelen en personele capaciteit onder spanning. Zonder fundamentele hervormingen dreigt het huidige stelsel onhoudbaar te worden. Dit vraagt om een gerichte, integrale en wijkgerichte aanpak, waarbij preventie, samenwerking en het versterken van de sociale basis centraal staan.[3]

Opvallende urgente problemen in Tiel

Op basis van de analyse en aan de hand van de data, feiten en onderzoeken onderscheiden we acht opvallende problemen in Tiel die urgent zijn. Dit zijn de problemen waarop de gemeente Tiel opvallend negatief scoort in vergelijking tot andere gemeenten in de regio én waartussen op wijkniveau zeer opvallende verschillen te zien zijn.

Problematiek	% in Tiel in vergelijking met regionale of landelijke data
Moeite met rondkomen	24% van de Tielse inwoners heeft moeite met rondkomen In Gelderland-Zuid is dit 18%
Leefbaarheid in wijken	35,4% van onze inwoners (19 tot 45 jaar) is woonachtig in een wijk met een lage leefbaarheidsscore In Nederland is dit gemiddeld 9,1%
Hoog risico op onderwijsachterstanden	22% van de Tielse peuters in 2023 behoort tot de groep peuters in Nederland met een hoog risico op onderwijsachterstand *
Hoog percentage laaggeletterdheid	17% van de inwoners is laaggeletterd* In de regio Rivierenland is dit 11%
Veel inwoners voelen zich eenzaam	50% van de inwoners is eenzaam In Gelderland-Zuid is dit 44%
Overgewicht	55% van de inwoners heeft te maken met overgewicht. In Gelderland-Zuid is dit 49%
Psychische klachten	24% van de inwoners heeft psychische klachten In Gelderland-Zuid is dit 20%
Stress	21% (heel) veel stress op één of meerdere gebieden In de regio Rivierenland is dit 19%

* Dit percentage is berekend op basis van de demografische gegevens die we als gemeente niet kunnen beïnvloeden

Deze **cijfers** laten zien dat de sociale problematiek in Tiel breed en diepgeworteld is, en dat er sprake is van een structurele kwetsbaarheid in meerdere levensdomeinen. In bijlage 3 is in beeld gebracht hoe bovenstaande problematiek zich manifesteert in de verschillende wijken in Tiel.

3 In de startnotitie 'het Tielse sociaal domein: duurzaam in evenwicht', waar dit programma uit voortvloeit, is een uitgebreidere analyse opgenomen.



Het programma: Samen Leven in Tiel

Met het programma 'Samen Leven in Tiel' zetten we een stap vooruit. We willen niet alleen reageren op problemen, maar actief werken aan een toekomst waarin iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en perspectief heeft. Dit vraagt om strategische keuzes, samenwerking en een aanpak die aansluit bij wat Tiel nodig heeft — nu én in de toekomst.

Vier strategische uitgangspunten

We kiezen voor vier strategische uitgangspunten die ons hierin richting geven:

1. Integraal werken

Samenwerking tussen interne en externe professionals en organisaties zorgt voor betere, snellere hulp die aansluit bij de leefwereld van inwoners. Door ook domein-overstijgend te werken, voorkomen we versnippering en kunnen we problemen vroegtijdig signaleren en aanpakken.

2. Gerichte inzet

We investeren ongelijk: dat wil zeggen meer investeren waar de nood het hoogst is. Denk aan kwetsbare wijken en tijdens specifieke levensfasen zoals jeugd en ouderdom. Zo verkleinen we achterstanden en vergroten we kansen voor alle inwoners.

3. Versterken van de sociale basis

De sociale basis definiëren we als volgt:

"Het geheel van informele sociale verbanden (buurten, groepen, verenigingen, netwerken, gezinnen) aangevuld en ondersteund vanuit de lokale overheid, organisaties, diensten en voorzieningen, die het mogelijk maakt dat inwoners de mogelijkheden hebben om te participeren in sociale relaties op een manier die hun welzijn, capaciteiten en individueel potentieel verbetert"

Een betrokken samenleving geeft inwoners het vertrouwen en de ruimte om mee te doen en hun mogelijkheden te benutten. We versterken buurten, netwerken en verenigingen, en ondersteunen vanuit nabijheid en menselijke maat.

4. Investeren in preventie

Preventie voorkomt problemen en vermindert de druk op professionele zorg en maatschappelijke ondersteuning, waardoor mensen langer zelfstandig en gezond kunnen leven. Landelijke akkoorden zoals het Integraal Zorgakoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het recent gesloten Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) benadrukken dit. We kiezen er bewust voor om te investeren in preventie. We zien het als een slimme en noodzakelijke stap richting een gezondere, sterkere Tielse samenleving.

Vier programmalijnen: ontwikkelen en investeren in samenhang

In gezamenlijkheid pakken we de sociale uitdagingen in Tiel aan via vier onderling versterkende programmalijnen. Ze sluiten aan bij de leefwereld van inwoners en zijn gebaseerd op de koers uit de Toekomstvisie Tiel. De programmalijnen zijn niet losstaand: ze grijpen in elkaar en vormen samen een stevige basis voor een veerkrachtige samenleving.

1. Bestaanszekerheid

Als mensen zich geen zorgen hoeven te maken over hun basisbehoeften, kunnen ze zich richten op persoonlijke groei en maatschappelijke participatie. Dit vermindert stress en bevordert een betere geestelijke en lichamelijke gezondheid.

2. Kansengelijkheid

Iedere inwoner verdient gelijke kansen om zich te ontwikkelen, ongeacht achtergrond of omstandigheden. We bouwen aan een rechtvaardige en inclusieve samenleving waarin talenten tot bloei komen.

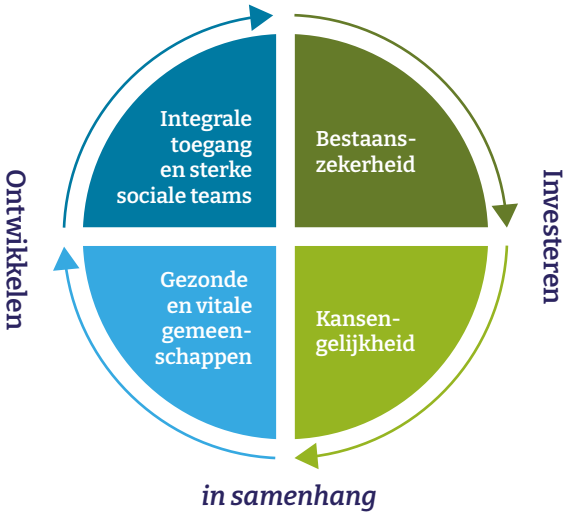
3. Gezonde en vitale gemeenschappen

Een gezonde gemeenschap is meer dan de afwezigheid van ziekte. Het gaat om verbondenheid, veiligheid en meedoen. We zetten in op het versterken van de (positieve) gezondheid, de sociale samenhang en welzijn van inwoners.



4. Integrale toegang & sociale teams (Sociale Poort)

Inwoners moeten snel en eenvoudig passende hulp kunnen vinden. Daarom bouwen we aan een toegankelijke, integrale toegang tot ondersteuning, met sterke sociale teams die domein-overstijgend werken.



Deze aanpak realiseren we samen met zorgprofessionals, overige professionals, welzijnspartijen, ervaringsdeskundigen, sociale netwerken en inwoners. Hun kennis, ervaring en betrokkenheid zijn essentieel om tot duurzame oplossingen te komen die écht aansluiten bij wat nodig is in Tiel.

Voortbouwen op wat er al is en vernieuwen waar nodig

We beginnen niet op nul:

- We bouwen voort op bestaande initiatieven zoals de Sociale Poort, het armoedebeleid, de aanpak van eenzaamheid, (mentale) gezondheid en het onderwijskansenbeleid.
- We vernieuwen waar nodig door werkwijzen kritisch te beoordelen en los te laten als ze niet meer werken.
- We versterken samenhang tussen domeinen zodat initiatieven elkaar aanvullen.
- We gebruiken slimme en innovatieve methoden en kiezen bij complexe situaties voor creatieve oplossingen.
- We werken resultaatgericht met heldere doelen, monitoring en bijsturing.
- We blijven leren en verbeteren door te experimenteren.

We beseffen dat we als gemeente niet overal directe invloed op hebben. Voor bepaalde vraagstukken zijn we afhankelijk van andere partijen. Om onze ambities te realiseren, is een sterke en effectieve samenwerking met deze partijen van groot belang.



Bestaanszekerheid

Inwoners hebben grip op hun leven en hebben vertrouwen in de toekomst

Een zeker inkomen, een huis en genoeg geld om van te leven zijn de basis voor een gezond en goed leven. Als mensen verzekerd zijn van een toereikend en voorspelbaar inkomen, een passende woonruimte en toegang tot onderwijs en zorg, geeft dat rust en vertrouwen. Vanuit die basis is er ruimte om mee te doen aan de samenleving, bijvoorbeeld via werk of andere vormen van participatie. Het ontbreken van bestaanszekerheid heeft grote gevolgen en zorgt vaak voor stress, gezondheidsproblemen en kansenongelijkheid. Door financiële onzekerheid, slechte of onzekere huisvesting of een beperkte toegang tot bijvoorbeeld betaalbare zorg komen mensen vaak in een vicieuze cirkel waar je maar moeilijk uit kunt komen.

We willen ons maximaal inzetten om de bestaanszekerheid van onze inwoners te verbeteren. Tegelijkertijd zijn er ook grenzen aan onze mogelijkheden. Zo hebben we bijvoorbeeld geen invloed op de hoogte van het minimumloon en de kosten van zorg. Op het tekort aan betaalbare woningen hebben we maar een beperkte invloed. Daarom focussen we ons op de dingen die we wel kunnen doen. Bijvoorbeeld het bieden van toegang tot laagdrempelige rege-

lingen, het begeleiden van inwoners naar de arbeidsmarkt en het maken van afspraken met o.a. woningbouwcorporaties over passende huisvesting. Daarnaast richten we ons met het geven van voorlichting en het bieden van begeleiding op het voorkomen dat inwoners (opnieuw) in een situatie van bestaansonzekerheid terecht komen.

Binnen de programmalijn 'Bestaanszekerheid' richten we ons op drie doelen:

1. **Inwoners van Tiel zijn financieel zelfredzaam**
2. **Inwoners doen mee in/aan de samenleving en zo mogelijk op de arbeidsmarkt**
3. **Inwoners hebben toegang tot een passende woonruimte**

Doel 1 - Inwoners van Tiel zijn financieel zelfredzaam

Geldzorgen hebben een direct effect op het welzijn van onze inwoners. Ze beïnvloeden iemands houding, persoonlijkheid en gedrag. Het veroorzaakt niet alleen materiële, maar ook mentale problemen en werken zo door op alle levensgebieden. Als het betalen van de maandelijkse kosten niet meer vanzelfsprekend is en rekeningen zich opstapelen, kan het brein zich vaak enkel nog focussen op overleven op korte termijn. Vooruitdenken en het maken van rationele keuzes worden steeds lastiger. Door inwoners (weer) financieel gezond te maken, zorgen we ervoor dat ze volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en beter kunnen omgaan met toekomstige tegenslagen.

Subdoel 1.1: Meer mensen hebben voldoende kennis en vaardigheden om financieel zelfredzaam te zijn

Bestaanszekerheid betekent dat iemand een stabiel en toereikend inkomen moet hebben. Maar er speelt meer mee. Vaardigheden, kennis en gedrag zijn belangrijke componenten die bepalen of iemand voldoende financieel zelfredzaam is. Bij kennis kun je denken aan de risico's van Buy Now Pay Later diensten. En bij vaardigheden aan praktische zaken zoals budgetteren en internetbankieren. Als gemeente kunnen we ons inspannen om inwoners te informeren over kansen en risico's. Ook kunnen we laagdrempelig advies geven. Voorkomen is beter dan genezen. Dreigt het echt mis te gaan of zijn er al problemen ontstaan? Dan kunnen we inwoners helpen met coaching om problemen in de toekomst te voorkomen.

Samen met partners helpen we inwoners financiële problemen te voorkomen, op te lossen en zelfstandig verder te kunnen.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We geven voorlichting over geldzaken, gericht op specifieke doelgroepen zoals jongeren of inwoners van bepaalde wijken.
- We bieden informatie en ondersteuning bij belangrijke momenten in het leven, zoals het bereiken van de leeftijd van 18 jaar, pensionering, een scheiding of een plotselinge daling van het inkomen.
- We zorgen voor laagdrempelige informatiepunten in de wijk of centraal en bieden adviesgesprekken aan voor inwoners met beginnende financiële problemen.

- We bieden persoonlijke begeleiding die past bij wat iemand nodig heeft, zodat inwoners leren omgaan met geld en problemen kunnen voorkomen. Daarbij werken we samen met organisaties in de stad die inwoners hierbij goed kunnen helpen.
- We ondersteunen ondernemers met begeleiding die aansluit bij hun situatie.

Een kaartje voor inwoners van 18 jaar

We sturen een kaartje naar alle inwoners die 18 jaar worden met info over praktische zaken waar je rekening mee moet houden vanaf je 18e jaar.

Door jongeren actief te benaderen op het moment dat ze 18 worden, investeren we gericht in een belangrijke overgangsfase in hun leven. We helpen hen bewust te worden van hun nieuwe verantwoordelijkheden, bieden praktische informatie en maken het makkelijker om ondersteuning te vinden wanneer dat nodig is. Zo dragen we bij aan het versterken van hun bestaanszekerheid en voorkomen we dat kleine vragen of zorgen uitgroeien tot grotere problemen. Een eenvoudig gebaar, zoals een kaartje, kan zo een waardevolle bijdrage leveren — een voorbeeld van hoe we als gemeente oog kunnen hebben voor de impact van levensfasen en mensen op het juiste moment weten te bereiken.

Subdoel 1.2: Het aantal inwoners dat leeft in armoede of met (problematische) schulden neemt af

Financiële zorgen en schulden gaan vaak hand in hand met armoede. Veel inwoners hebben te maken met betalingsverplichtingen zoals hypotheken, leningen of abonnementen. Zolang deze lasten beheersbaar zijn, vormen ze geen probleem. Maar wanneer mensen structureel niet meer kunnen voldoen aan hun financiële verplichtingen, ontstaan problematische schulden die snel kunnen verergeren. Dit vergroot de kans op langdurige armoede en sociale uitsluiting. Daarom zetten we in op het voorkomen én oplossen van schulden, als onderdeel van een bredere aanpak tegen armoede.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We bevorderen dat meer inwoners met geldproblemen geholpen worden.
- We onderzoeken de mogelijkheden om meer te doen voor mensen met een minimum inkomen.
- We blijven inwoners met beginnende betalingsachterstanden benaderen vanuit ‘Vroegeropaf’ en bereiden het aantal vindplaatsen uit.
- Alle inwoners van Tiel van 18 jaar en ouder hebben toegang tot hulp bij schulden en worden binnen de wettelijke termijnen geholpen.
- Onze hulp bij schulden voldoet aan de kwaliteitseisen van branchevereniging voor schuldhulpverlening: De NVVK.
- We implementeren alle onderdelen van het landelijk afgesproken pakket ‘basisdienstverlening schuldhulpverlening’
- We zorgen voor korte lijnen en heldere afspraken met partners binnen

het armoedepact zoals Werkzaak, woningcorporaties, de wijkteams en bewindvoerders om nog snellere doorverwijzing naar gemeentelijke schuldhulp mogelijk te maken. Eventueel bereiden we dit uit met nieuwe partners zoals grote (lokale) werkgevers.
- We zorgen voor een menselijk en transparant incassobeleid voor situaties / de situatie waarin we als gemeente zelf schuldeiser zijn.

Doel 2 - Inwoners doen mee in de samenleving en zo mogelijk op de arbeidsmarkt.

Een sterke en inclusieve samenleving vraagt om actieve betrokkenheid van alle inwoners. Meedoen betekent werken, bijdragen aan de gemeenschap en erbij horen. Door kansen te creëren op de arbeidsmarkt én in het maatschappelijk leven, benutten we talenten, vergroten we zelfredzaamheid en versterken we sociale samenhang. Zo zorgen we ervoor dat niemand aan de zijlijn staat en iedereen de ruimte krijgt om mee te bouwen aan een veerkrachtige toekomst. En dat iedereen de mogelijkheid krijgt om vaardigheden te ontwikkelen, kennis op te doen en van betekenis te kunnen zijn. Als gemeente versterken we de bestaanszekerheid voor inwoners die vanuit de bijstand aan het werk gaan of meer gaan werken en we stimuleren dat inwoners meer gaan meedoen in de samenleving.

Subdoel 2.1: Meer inwoners zetten stappen op de arbeidsmarkt

We willen dat steeds meer inwoners een stap zetten stappen richting werk. Dat doen we door het bieden van passend onderwijs, gerichte ondersteuning en het wegnemen van drempels. Zo helpen we mensen vooruit. We maken het makkelijker voor mensen om werk te vinden. Zo krijgt iedereen de kans om zijn of haar talenten te gebruiken op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We stimuleren inwoners om deel te nemen aan de arbeidsmarkt en bieden hierbij begeleiding op maat.
- We zetten ons ervoor in dat meer inwoners, jong en oud, een startkwalificatie hebben.
- We verbeteren de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- We helpen mensen met psychische kwetsbaarheid bij het vinden van werk (IPS trajecten).
- We versterken de dienstverlening voor werkgevers en werkzoekenden in het Werkcentrum Rivierenland.

Subdoel 2.2: We activeren inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving

We helpen inwoners om sterker in het leven te staan door hen te stimuleren mee te doen in de samenleving. We houden rekening met de individuele mogelijkheden van inwoners. “Naar vermogen” betekent dat iedereen meedoet op een manier die past bij zijn of haar persoonlijke situatie, talenten en belastbaarheid. Dat geldt ook voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, een beperking, of andere belemmeringen.

We willen dat iedereen op zijn eigen manier mee kan doen in de samenleving. Niet iedereen hoeft hetzelfde te doen. Daarom kijken we samen wat bij iemand past. Dat kan bijvoorbeeld werk zijn, vrij-

willigerswerk, zorgen voor een ander, meedoen in de buurt of gewoon contact hebben met anderen.

We moedigen mensen aan om een groepje van vertrouwde mensen om zich heen te vormen. Zo'n groep – een voorzorgcirkel – kan helpen als het even niet goed gaat. Denk aan familie, buren, vrienden of vrijwilligers. Samen zorgen ze dat iemand zich gesteund voelt en op tijd hulp krijgt.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We werken samen met organisaties in de buurt, zoals welzijnsorganisaties, buurthuizen en vrijwilligersgroepen. Zij helpen mensen om mee te doen, bijvoorbeeld via (indicatieloze) dagbesteding, activiteiten of ondersteuning. Zo zorgen we dat iedereen op zijn eigen manier mee kan doen in de samenleving.
- We bevorderen een integrale aanpak via het Sociaal Team door de gemeentelijke uitvoerende teams en GGZ-partners.
- Een 'meedoenmakelaar' maakt deel uit van het gemeentelijke Sociaal Team en heeft de specifieke taak om mensen met psychische kwetsbaarheid te ondersteunen richting participatie.
- We stimuleren het opzetten van (vormen van) voorzorgcirkels.
- We stimuleren dat meer mensen deel kunnen nemen aan activiteiten.

De Meedoenmakelaar

Met de meedoenmakelaar worden mensen met psychische kwetsbaarheid geholpen om weer meer deel te nemen aan activiteiten in de samenleving

Soms is het lastig om mee te doen in de samenleving, zeker als je psychisch kwetsbaar bent. Dingen als sporten, vrijwilligerswerk, een cursus volgen of gewoon contact maken met anderen kunnen dan een grote stap lijken. De meedoenmakelaar helpt mensen om die stap wél te zetten. Samen met de inwoner kijkt de meedoenmakelaar wat iemand graag zou willen doen, wat past bij zijn of haar situatie, en waar ondersteuning nodig is. Zo krijgen mensen weer grip op hun leven, voelen ze zich nuttig en zijn in staat een volgende stap te zetten in hun ontwikkeling.

Doel 3 - Inwoners hebben toegang tot passende woonruimte

Een passende en veilige woonruimte is een basisvoorwaarde voor een stabiel leven. Wonen raakt aan het gevoel van veiligheid, eigenwaarde en rust. Als mensen geen goede plek hebben om te wonen, heeft dat invloed op hun gezondheid, hun contacten met anderen en hun kansen op werk of school. De stress van onzeker wonen of dreigende dakloosheid maakt het moeilijk om vooruit te kijken en keuzes te maken die bijdragen aan een betere toekomst. Het brein raakt in een overlevingsstand, waarin lange termijn denken plaatsmaakt voor korte termijn noodoplossingen. Passend wonen betekent ook dat de woning aansluit bij de levensfase en persoonlijke situatie van de bewoner. Voor ouderen kan een te grote woning niet alleen onpraktisch zijn, maar ook een bron van eenzaamheid en fysieke belasting. Deze uitdaging om mensen passende woonruimte te bieden gaat verder dan alleen het sociaal domein. Ook dingen zoals hoe we de ruimte inrichten en hoe woningen worden verdeeld spelen een belangrijke rol. Zonder een goede woonplek is het moeilijk om gezond te blijven, mee te doen in de samenleving of werk en opleiding te vinden.

Subdoel 3.1: We bevorderen de woonzekerheid van inwoners

Iedereen verdient een veilige en stabiele plek om te wonen. De zekerheid van een stabiele, betaalbare en kwalitatieve huisvesting op lange termijn, is de basis voor meedoen, ontwikkelen en tot rust komen. Voor de één is dat een kamer met begeleiding, voor de ander woonruimte in de buurt van een zorgcentrum. We zetten ons in voor woonzekerheid voor álle inwoners, met extra aandacht voor wie dat niet vanzelfsprekend is. We werken samen met partners, richten ons op het



voorkomen en bestrijden van dak- en thuisloosheid, zijn zichtbaar in de wijken en bieden ondersteuning waar nodig. Het gaat om inwoners die vanuit verschillende achtergronden geen woonzekerheid hebben. Mensen die geen vaste woonplek hebben of deze dreigen te verliezen. Geen gemakkelijke opgave, maar door in te zetten op preventie en het bieden van zo veel mogelijk passende woonoplossingen, bevorderen we hun bestaanszekerheid en kansen op een stabiel leven.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We zetten in op het voorkomen dat inwoners dak- of thuisloos raken.
- We ondersteunen inwoners bij het ontwikkelen van vaardigheden om zelfstandig te wonen.
- We ondersteunen woonconcepten voor begeleid wonen voor jongeren en psychisch kwetsbaren, zoals KamerZ, Housing First en Anders Wonen.
- We minimaliseren het aantal huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden.
- We bieden zo mogelijk financiële ondersteuning voor woonzekerheid, bijvoorbeeld met schuldhulpverlening, woonkostentoeslag of ondersteuning bij energiekosten.
- We verbeteren onze informatie over wonen.
- We maken afspraken met woningcorporaties voor huurders bij wie in het verleden de huurovereenkomst is ontbonden, bijvoorbeeld vanwege huurachterstanden of woonoverlast (tweede en laatste kans beleid).
- We verbeteren de afstemming met particuliere verhuurders over betalingsachterstanden en woonzekerheid.

Subdoel 3.2: We bevorderen dat mensen passend wonen

Passend wonen betekent dat mensen kunnen wonen in een woning die aansluit bij hun levensfase, gezinssamenstelling, financiële situatie en eventuele zorgbehoeften. Door in te zetten op doorstroming en een gevarieerd woningaanbod, streven we ernaar dat iedereen een geschikte plek kan vinden om zelfstandig en comfortabel te wonen. We stimuleren dat mensen zich voorbereiden op hun toekomstige woonbehoefte.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We bevorderen doorstroming door samen met woningcorporaties en andere partners te zorgen voor passende woonruimte voor inwoners.
- We onderzoeken de mogelijkheden van innovatieve woonconcepten zoals ‘Onder de Pannen’, co-housing, en gemixt wonen.
- We ondersteunen dat mensen vanuit maatschappelijke opvang doorstromen naar vormen van huisvesting met – indien nodig – passende zorg.
- We zorgen dat het aanbod van passende huisvesting matcht met de vraag (voor aandachtsgroepen).

We werken regionaal aan afspraken over spreiding voorzieningen en passende huisvesting voor aandachtsgroepen met zorg.

Energievitaal

Via Project Energievitaal worden inwoners met een laag inkomen geholpen met energiebesparende maatregelen en leren wat ze zelf kunnen doen om energie te besparen.

Dit is vooral waardevol voor mensen met een laag inkomen, omdat het direct bijdraagt aan hun bestaanszekerheid: minder financiële stress, een comfortabeler huis en meer grip op hun maandlasten. Zo helpt Energievitaal inwoners om duurzamer én betaalbaarder te wonen.

Bestaanszekerheid: wat betekent dit voor Tilly?

Tilly wordt via de informatieavond op school uitgenodigd voor een laagdrempelig adviesgesprek over geldzaken. Een medewerker van schuldhulpverlening helpt haar bij het aanvragen van ondersteuning en brengt haar in contact met een coach van Schuldhulpmaatje. Samen met de coach brengt ze haar financiële situatie in kaart en draagt ze actief bij aan het maken een plan om haar geldzaken op orde te brengen.

Tilly leert zo hoe ze haar geldzaken beter kan regelen. Ze krijgt hulp bij het zoeken naar passend werk en gaat weer solliciteren. Haar inkomen stabiliseert, en ze merkt dat ze weer grip krijgt op haar leven. De stress neemt af en er komt meer rust in huis.

Wat voorheen een vicieuze cirkel leek, wordt langzaam een opwaartse spiraal. Tilly voelt zich sterker, haar kinderen bloeien op, en ze merkt dat ze weer mee kan doen. Niet alles is meteen opgelost, maar er is een begin. En dat maakt een wereld van verschil.



Kansengelijkheid

Inwoners krijgen de kans om zich te ontwikkelen, voelen zich gezien en gewaardeerd en kunnen volwaardig meedoen in de maatschappij

De plek waar je opgroeit bepaalt nog steeds grotendeels je kansen in het leven. Kinderen in kwetsbare situaties lopen vaak (intergenerationele) achterstanden op in gezondheid en ontwikkeling, die later moeilijk in te halen zijn. Daarom investeren we ongelijk: we bieden extra ondersteuning aan inwoners in kwetsbare situaties, in alle levensfasen en op sleutelmomenten waarop het nodig is. Zo zorgen we dat iedereen naar eigen vermogen kan meedoen in de maatschappij.

We kijken naar wie iemand is en wat diegene nodig heeft. Voor de één is dat ondersteuning in de vroege kindertijd, voor een ander hulp bij het leren van de Nederlandse taal of begeleiding naar werk. Eén aanpak past niet bij iedereen. We bieden daarom passende ondersteuning, met slimme collectieve oplossingen en maatwerk waar nodig.

Onderwijs speelt een grote rol in het vergroten van kansen. Goed en passend onderwijs geeft kinderen kansen op basis van hun individuele mogelijkheden in plaats van op basis van sociale achtergrond. De ondersteuningsbehoefte verschilt per leerling: waar de één thuis veel stimulans krijgt, heeft de ander meer hulp nodig op school. Ook voor volwassenen die onvoldoende onderwijs hebben kunnen volgen, is toegang tot scholing belangrijk. Het vergroot hun kansen op werk, zelfstandigheid en maatschappelijke participatie. Daarom willen we als gemeente intensief samenwerken

met het onderwijs om gelijke kansen te bevorderen – voor jong én oud. Onderwijs is bovendien een belangrijke plek om vroegtijdig problemen te signaleren. Hoe eerder we knelpunten herkennen, hoe sneller we passende, preventieve ondersteuning kunnen bieden.

We bevorderen de kansengelijkheid voor alle inwoners – jong en oud – door barrières in onderwijs, werk, gezondheid en sociale participatie actief te verminderen, zodat iedereen de mogelijkheid heeft om zijn of haar talenten te ontwikkelen en volwaardig mee te doen in de samenleving.

De **doelen** die we stellen binnen het programma 'Kansengelijkheid' zijn:

1. **We zetten ons er zo vroeg mogelijk voor in dat kinderen gelijke kansen krijgen om gezond en veilig op te groeien en hun talenten optimaal te ontwikkelen**
2. **We zorgen voor goede randvoorwaarden zodat alle inwoners zich een leven lang kunnen ontwikkelen**
3. **We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen zich welkom en gewaardeerd voelt en volwaardig kan meedoen**

Doel 1 – We zetten ons ervoor in dat kinderen gelijke kansen krijgen om gezond en veilig op te groeien en hun talenten optimaal te ontwikkelen

We creëren een veilige en gezonde leefomgeving waarin alle kinderen zich fysiek, mentaal en sociaal optimaal kunnen ontwikkelen – ongeacht hun achtergrond. Dit doen we door te investeren in preventie, gezondheidsbevordering en vroege signalering van eventuele ontwikkel- of gezondheidsproblemen. In nauwe samenwerking met ouders, scholen, kinderopvang en zorgprofessionals bouwen we aan een netwerk dat kinderen en gezinnen ondersteunt waar nodig.

Subdoel 1.1: Minder kinderen hebben risico's op ontwikkelingsachterstanden

Het voorkomen van ontwikkelingsachterstanden bij kinderen is essentieel voor hun welzijn en toekomstperspectief. We willen ervoor zorgen dat kinderen, ongeacht hun achtergrond, een goede start krijgen. Ontwikkelingsachterstanden kunnen ontstaan op het gebied van taal, motoriek, sociaal-emotionele ontwikkeling of cognitieve vaardigheden, en hebben vaak langdurige gevolgen voor schoolprestaties en maatschappelijke participatie. Onze inzet is deze achterstanden te voorkomen. Een deel van deze inzet is uitgewerkt in de ketenaanpak Kansrijke Start en in ons Onderwijskansenbeleid.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We bieden met het programma Kansrijke Start (aanstaande) ouders voor, tijdens en na de zwangerschap een gezonde en veilige start van het ouderschap.
- We versterken het aanbod en bereik van voorschoolse educatie.
- We investeren in het voorkomen van onderwijsachterstanden door onder andere te participeren binnen de Gelijke Kansen Alliantie.
- We investeren in het voorkomen en doorbreken van de cyclus van taalachterstand.
- We zetten in op het versterken van de verbinding tussen onderwijs en gezin.

Kansrijke start

De eerste 1000 dagen van een kind – van conceptie tot het tweede levensjaar – zijn cruciaal voor een gezonde en kansrijke ontwikkeling. In Tiel zetten we hierop in via het programma Kansrijke Start, waarin professionals uit het medisch en sociaal domein samenwerken in een lokale coalitie. Hun doel: kwetsbare gezinnen vroegtijdig signaleren en passende ondersteuning bieden, zodat problemen niet opstapelen.

Ouders krijgen hulp van vertrouwde professionals zoals verloskundigen en jeugdverpleegkundigen, die dichtbij staan in een kwetsbare periode. Ze bieden niet alleen medische zorg, maar ook praktische en psychosociale ondersteuning. Dankzij deze persoonlijke aanpak voelen ouders zich gehoord en gesteund, en wordt snel de juiste hulp ingeschakeld – zonder dat ze telkens opnieuw hun verhaal hoeven te doen.

"De verpleegkundige gaf haar mening, maar het was geen eenrichtingsverkeer. Ze kon zich goed inleven in wat ik en mijn man en kind nodig hebben. Ze stimuleerde ons om na te denken hoe we conflicten kunnen oplossen, maar ze gaf ook goede tips. Ze was eigenlijk een soort coach."

Ouder

Subdoel 1.2: Meer jongeren behalen de startkwalificatie

Een startkwalificatie (een havo, vwo of mbo niveau 2 diploma) is de minimale basis voor een kansrijke toekomst. Jongeren zonder startkwalificatie hebben minder toegang tot werk, vervolgonderwijs en zelfstandigheid. Als gemeente spelen we een belangrijke rol in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het ondersteunen van jongeren die dreigen uit te vallen. Jongeren die hun opleiding succesvol afronden, staan sterker in de samenleving.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We faciliteren de aanpak op het gebied van voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten.
- We initiëren de samenwerking op het gebied van voortijdig schoolverlaten in de regio.
- We werken samen om thuiszitters tegen te gaan.
- We ondersteunen programma's die gericht zijn om het uitstroompercentage naar havo/vwo binnen het Tielse basisonderwijs naar het landelijk gemiddelde te krijgen.

We ondersteunen de interventie De Overstap, een vorm van verlengde brugklas, om de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs makkelijker te maken.

Brede School Academie

Bij de Brede School Academie kunnen kinderen werken aan hun taalvaardigheid en hun academische houding om zo uit te kunnen stromen naar havo/vwo

Soms is een kind op de basisschool goed in rekenen, maar minder vaardig met taal en begrijpend lezen. Dat kan gevolgen hebben voor de vervolgopleiding op de middelbare school. Wanneer dit kind meedoet met de Brede School Academie in groep 6, 7 en 8 van de basisschool, wordt er extra geoefend met taal en begrijpend lezen en wordt ook meteen de academische houding versterkt. Hiermee wordt de kans vergroot om uit te stromen naar havo/vwo, wat passend is bij de talenten van dit kind.

Doel 2 - We zorgen voor goede randvoorwaarden zodat alle inwoners zich een leven lang kunnen ontwikkelen

Wij zetten ons in voor een inclusieve omgeving waarin iedereen, ongeacht leeftijd of achtergrond, gelijke kansen krijgt om te leren en zich te ontwikkelen. Dit bereiken we door het actief faciliteren van toegankelijke leer- en ontwikkelingsmogelijkheden, het versterken van samenwerkingsverbanden tussen onderwijs, welzijn en andere partners, en het betrekken van ouders en verzorgers. Daarnaast richten we ons op het verminderen van kansenongelijkheid, zodat alle inwoners kunnen participeren en hun talenten kunnen ontplooien.



Subdoel 2.1: We verbeteren basisvaardigheden van inwoners

In Tiel heeft ongeveer 17 procent van de inwoners moeite met basisvaardigheden. Dit betekent dat inwoners moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Het gaat niet alleen om taal, maar ook om de mogelijkheid om informatie te begrijpen, digitale middelen te gebruiken en actief deel te nemen aan de samenleving. Beperkte basisvaardigheden raken vrijwel alle levensgebieden: werk, gezondheid, opvoeding, financiën en maatschappelijke participatie. Mensen die moeite hebben met deze vaardigheden lopen vaker vast in contact met instanties, ervaren stress, en hebben minder grip op hun leven. Het versterken van basisvaardigheden is daarom een gezamenlijke maatschappelijke opgave.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We werken samen met onze partners aan de aanpak gericht op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid.
- We bevorderen het aanbod gericht op het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners – voor jong en oud.
- We versterken de zichtbaarheid van basisvaardigheidstrajecten via lokale media, partners en publieksampagnes.

We zetten in op begrijpelijke en duidelijke communicatie en maken hierin gebruik van ervaringsdeskundigen zoals de taalambassadeurs.

“Ik miste het niet, want ik wist niet wat ik miste”

Toen ik klein was en nog niet kon lezen en schrijven, leefde ik in mijn eigen wereldje. Zo was er bij ons thuis niemand die een krant las of ging voorlezen uit een boek. Dan word je er dus ook niet mee geconfronteerd dat je niet kan lezen en schrijven. Ik miste het niet, want ik wist niet wat ik miste. Ik kwam erachter toen ik ging scheiden en allerlei formulieren moest invullen. In Maurik kon ik toen op Nederlandse les. Een vrouw van de gemeente heeft me toen goed geholpen. Ik kan nu goed lezen en schrijven. Als Taalambassadeur kan ik nu een voorbeeld voor anderen zijn.

Taalambassadeur



Doel 3 – We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen zich welkom en gewaardeerd voelt en volwaardig kan meedoen

We streven naar een inclusieve samenleving waarin alle inwoners, ongeacht achtergrond, leeftijd of mogelijkheden, kunnen meedoen. We zetten in op het versterken van wederzijds begrip, het bevorderen van sociale samenhang en het tegengaan van uitsluiting of discriminatie. Door ontmoetingen te stimuleren in de wijk, samenwerking met maatschappelijke organisaties en actieve betrokkenheid van bewoners, bouwen we aan een omgeving waarin iedereen zich gezien en gewaardeerd voelt.

Subdoel 3.1: Meer inwoners ervaren sociale veiligheid en inclusie

Sociale veiligheid en inclusie zijn belangrijk zodat mensen zich prettig voelen en kunnen meedoen. Wanneer mensen zich veilig en erkend voelen, durven ze mee te doen, hun stem te laten horen en zich te verbinden met anderen. In Tiel willen we dat iedereen zich veilig en geaccepteerd voelt in de buurt, op school, op het werk en in contact met de gemeente.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We organiseren en nemen deel aan bewustwordingscampagnes over inclusie en diversiteit.
- We faciliteren ontmoeting en buurtinitiatieven.

- We stellen samen met partners een inclusie-agenda op en geven hier uitvoering aan.
- We stellen een lokaal antidiscriminatie beleid- en actieplan op en geven hier uitvoering aan.

Subdoel 3.2: We verbeteren de fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid van voorzieningen

Toegankelijkheid is meer dan een rolstoelvriendelijke ingang. Het gaat ook om begrijpelijke communicatie, digitale bereikbaarheid en een houding van gastvrijheid. In Tiel willen we dat iedereen, ongeacht beperking, taalvaardigheid of digitale vaardigheden, gebruik kan maken van gemeentelijke voorzieningen en ondersteuning.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We houden het VN-verdrag Handicap aan als leidraad.
- We werken samen met ervaringsdeskundigen in het inclusiepanel.
- We verbeteren de digitale toegankelijkheid van onze gemeentelijke websites en apps.
- We organiseren trainingen voor medewerkers over inclusieve communicatie;
- We vergroten laagdrempelige toegang en zichtbaarheid van voorzieningen in kwetsbare wijken.
- We communiceren duidelijker over voorzieningen en mogelijke ondersteuning. We onderzoeken de meerwaarde van hulptools zoals 'De Voorzieningenwijzer' of 'Berekenuwrecht'.

Toegankelijkheidschouw

Het Inclusiepanel in Tiel organiseert bewustwordingsactiviteiten, zoals een toegankelijkheidsschouw. Tijdens zo'n schouw lopen panelleden en ambtenaren samen een route om knelpunten in de fysieke toegankelijkheid te signaleren – voor mensen met zichtbare én onzichtbare beperkingen.

"Het is waardevol dat onze ervaringen serieus worden genomen. Zo maken we Tiel samen toegankelijker voor iedereen."

Lid van het Inclusiepanel

Kansengelijkheid: wat betekent dit voor Tilly?

Tilly krijgt informatie over een gemeentelijke regeling waarmee haar kinderen kunnen sporten zonder dat het haar veel geld kost. Ze meldt hen zelf aan voor voetbal en dansles. Voor het eerst in lange tijd zien haar kinderen uit naar de woensdagmiddag. Ze maken nieuwe vriendjes, worden weer uitgenodigd voor feestjes, en voelen zich onderdeel van de groep. Haar zoon kan beter samenwerken en omgaan met teleurstellingen. Haar dochter kruipt uit haar schulp door de dans-lessen en kan zich veel beter uiten.

Ook op school komt er vanuit het programma School en Omgeving extra aandacht voor kinderen zoals die van Tilly. Ze gaat in gesprek met school om alles goed te begrijpen en de mogelijkheden voor haar kinderen te bespreken. Er zijn moge-lijkheden voor huiswerkbegeleiding. Dankzij de huiswerkbegeleiding en de extra ondersteuning merkt Tilly dat haar kinderen beter mee kunnen komen en meer zelfvertrouwen krijgen.

Tilly bezoekt ook een spreekuur in de wijk voor inwoners met een hulpvraag, of hulpvragen. Hier wordt ze uitgenodigd voor het Leerhuis. Bij het Leerhuis werkt ze aan het verbeteren van haar lees- en schrijfvaardigheid, Ze leert hoe ze haar talenten kan inzetten en krijgt hulp bij het vinden van vrijwilligerswerk, als eerste stap richting betaald werk. Ze voelt zich weer nuttig en gewaardeerd. Tilly is zo enthousiast dat ze ook haar buurvrouw vertelt over de mogelijkheden.

Tilly en haar kinderen hebben het gevoel weer mee te kunnen doen, voelen zich gezien en hebben perspectief op een betere toekomst.



Gezonde en Vitale gemeenschappen

Inwoners van Tiel voelen zich in alle levensfasen vitaal, gelukkig en leven gezond. Inwoners kijken naar elkaar om en ondersteunen elkaar.

We willen dat iedereen in Tiel zich veilig, gesteund en verbonden voelt. Een plek waar je mee kunt doen, je kunt ontwikkelen en waar je gezien en gehoord wordt. Daarom zetten we ons als gemeente in voor sterke dorpen en wijken, waar mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen.

We zien dat gezondheid en meedoen in de samenleving sterk met elkaar verbonden zijn. Als mensen zich goed voelen en een netwerk hebben, kunnen ze beter omgaan met uitdagingen. Daarom investeren we in het versterken van de sociale samenhang en het welzijn van onze inwoners. Tegelijkertijd staan we voor grote uitdagingen. Denk aan de groei van het aantal mensen met mentale problemen, vergrijzing, een tekort aan zorgpersoneel en steeds meer mensen met gezondheidsproblemen zoals overgewicht. Deze ontwikkelingen zorgen voor een groeiende zorgvraag, terwijl de capaciteit beperkt is. Daarom willen we

voorkomen dat mensen zorg nodig hebben, door in te zetten op gezond en vitaal leven als de normale keuze.

We weten dat gezondheid niet alleen afhangt van wat iemand zelf doet, maar ook van de omgeving waarin iemand leeft. In sommige wijken in Tiel is het moeilijker om gezond te leven. Mensen hebben daar vaak meerdere problemen tegelijk en missen een sociaal netwerk. Juist daar willen we het verschil maken.

We werken samen met lokale en regionale partners aan een verandering. We zetten in op preventie, samenwerking tussen verschillende domeinen (o.a. zorg- en sociaal domein) en het versterken van de leefkracht van kwetsbare inwoners.

De **doelen** die we stellen binnen het programma 'Gezonde en Vitale gemeenschappen' zijn:

1. **We faciliteren passende ondersteuning in elke wijk en elk dorp**
2. **We maken gezond leven makkelijker**
3. **We faciliteren een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar helpen**

Doel 1 – We faciliteren passende ondersteuning in elke wijk en elk dorp

Elke wijk en elk dorp in de gemeente Tiel heeft zijn eigen kenmerken, uitdagingen en kansen. Daarom houden we rekening met de specifieke situatie en behoeften van inwoners. We willen namelijk dat ondersteuning niet alleen beschikbaar is, maar ook zichtbaar en toegankelijk. Door goede samenwerking tussen zorgprofessionals, welzijnsorganisaties en de sociale basis te ondersteunen, bouwen we aan een goed werkend netwerk van ondersteuning. Zo blijven we ervoor zorgen dat ondersteuning dichtbij en passend is en dat inwoners zich gehoord en geholpen voelen.

Subdoel 1.1: We zorgen dat ondersteuning makkelijk te vinden is in de wijk en het dorp waar mensen wonen

Fysieke en/of digitale steunpunten in de wijk, fungeren als laagdrempelige toegangspoorten tot ondersteuning, advies en contact met professionals. Als gemeente dragen wij de verantwoordelijkheid om inwoners op een passende en begrijpelijke manier toe te leiden naar ondersteuning die aansluit bij hun situatie. Door gemeentelijke informatie goed toegankelijk en overzichtelijk te maken, verkleinen we drempels om ondersteuning te vragen of te geven.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We zetten blijvend in op het faciliteren van toegankelijke steunpunten in wijken en dorpen.
- We maken met samenwerkingspartners heldere afspraken over het zichtbaar en bekend maken van voorzieningen in de wijk en het dorp.
- We zorgen ervoor dat gemeentelijke informatie actueel, duidelijk en vindbaar is.
- We brengen de sociale basis in beeld, zowel voor inwoners als voor professionals en houden dit actueel.

Subdoel 1.2: We zorgen dat ondersteuning voor de inwoners aansluit bij ontwikkelingen in de wijk en het dorp

Wijkregisseurs spelen een belangrijke rol bij het laten aansluiten van ondersteuning bij ontwikkelingen in de wijken en dorpen: zij zijn aanwezig in de leefomgeving van inwoners en signaleren kansen, knelpunten en veranderende behoeften. Ze treden op als ambassadeurs en verbinden vraag en aanbod op lokaal niveau. Ondersteuning wordt zo afgestemd op zowel de kansen die zich voordoen als de uitdagingen die opkomen in de lokale context. Ook inwoners hebben een belangrijke rol. Zij helpen om zorgmijders en inwoners die (nog) niet in beeld zijn te bereiken en ondersteunen bij het vinden van passende hulp.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We laten ondersteuning aansluiten bij ontwikkelingen in wijken en dorpen.
- We blijven in nauw contact met inwoners die als sleutelpersoon/ buurtbinder optreden en dicht bij de gemeenschap staan.

Subdoel 1.3: We bevorderen dat inwoners vaker terecht kunnen bij maatschappelijke ondersteuning in hun wijk of dorp, en daardoor minder aangewezen zijn op het medisch domein

Een belangrijke pijler is de verbinding tussen het sociaal en medisch domein. Door deze werelden dichter bij elkaar te brengen, creëren we een geïntegreerde aanpak waarin zorg en welzijn elkaar versterken.

Sleutelpersonen

In Tiel zetten we actief in op het bereiken van inwoners met een migratieachtergrond die niet vanzelfsprekend aansluiting vinden bij het reguliere zorgaanbod. Dit doen we door de inzet van zogeheten sleutelpersonen binnen de Molukse, Marokkaanse en Turkse gemeenschappen. Deze sleutelpersonen zijn opgeleid om vragen te beantwoorden over (beginnende) dementie en de Nederlandse gezondheidszorg.

Doordat sleutelpersonen zelf onderdeel zijn van de gemeenschap, weten zij als geen ander hoe zij het gesprek kunnen aangaan en vertrouwen kunnen opbouwen. Zo ontstaat er ruimte om te praten over zorgen en de weg naar passende hulp.

“Als ik met mensen praat, ben ik niet zomaar iemand. Ik ben een brug van vertrouwen tussen de inwoners en ondersteuningsmogelijkheden.”

Sleutelpersoon Marokkaanse gemeenschap.

De samenwerking tussen zorgaanbieders en de gemeente wordt geoptimaliseerd, met als doel dat inwoners snel, effectief en laagdrempelig toegang hebben tot noodzakelijke zorg en ondersteuning.

Samen bouwen we aan een stevig netwerk dat werkt in het belang van onze inwoners.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We werken actief samen met lokale zorgprofessionals, welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers uit de sociale basis en maken duidelijke afspraken.

Doel 2 – We maken gezond leven makkelijker

Gezond leven zou voor iedereen in Tiel een haalbare en aantrekkelijke keuze moeten zijn. We zetten in op het bevorderen van de fysieke én mentale gezondheid. We richten ons op het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het creëren van een eerlijke kans op gezondheid voor alle inwoners. Het programma richt zich op alle Tielse inwoners, maar zet een extra stap voor de inwoners in een kwetsbare positie. Door ongelijk te investeren willen we meer gelijke gezondheid creëren.

Subdoel 2.1: We bevorderen en stimuleren de fysieke en mentale gezondheid van inwoners en gemeenschappen

In Tiel zetten we ons actief in voor de gezondheid van onze inwoners. We richten ons daarbij op zowel fysieke als mentale gezondheid, omdat beide onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

In Nederland zijn roken, overgewicht en het gebruik van alcohol en drugs de belangrijkste oorzaken van ziekte. Ook in Tiel zien we deze problemen terug. Daarnaast neemt het aantal mensen met mentale klachten toe, met name onder jongeren. Daarom werken we aan een brede aanpak om deze gezondheidsproblemen te voorkomen en terug te dringen.

Overgewicht is een groeiend probleem dat invloed heeft op de kwaliteit van leven. We blijven daarom inzetten op een integrale aanpak, waarbij we aandacht hebben voor gezonde voeding, voldoende beweging en bewustwording. We beginnen hier al op jonge leeftijd mee, bijvoorbeeld via scholen en sportinitiatieven.

Ook het voorkomen van middelengebruik, zoals roken, vapen en drank- en drugsgebruik, is een belangrijk speerpunt. Sinds juni 2021 doen we mee aan het Nationaal Preventieakkoord, waarmee we bijdragen aan de ambitie van een rookvrije generatie in 2040.

De mentale gezondheid blijft een belangrijk aandachtspunt. We willen het aantal inwoners met psychische klachten en gevoelens van eenzaamheid terugdringen. We zetten in op vroegsignalering, laagdrempelige ondersteuning en het versterken van sociale netwerken.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We investeren in programma's, campagnes en voorlichting over gezonde voeding, beweging, middelengebruik en mentale gezondheid.

- We ontwikkelen en ondersteunen toegankelijke ontmoetingsplekken en steunen laagdrempelige activiteiten in de wijken en dorpen.
- We blijven ons inzetten voor de sport- en beweegmogelijkheden in Tiel.
- We blijven aansluiten bij het landelijke programma's gericht op het verbeteren van de gezondheid en het welzijn van inwoners zoals het voorkomen van eenzaamheid.

Subdoel 2.2: We zorgen voor een gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is een omgeving die mensen stimuleert om gezond te leven, zich veilig te voelen, te bewegen, te ontspannen en elkaar te ontmoeten. Steeds meer wordt erkend dat de inrichting van de leefomgeving een directe invloed heeft op gezondheid, welzijn en gedrag. Daarom investeren wij in een gezonde leefomgeving. Dit kunnen we vanuit het sociaal domein natuurlijk niet alleen. We willen samen met collega's uit andere domeinen optrekken om een veilige omgeving voor inwoners te ontwikkelen die uitnodigt om gezonde keuzes te maken, naar buiten te gaan, te bewegen, te spelen, te ontspannen en elkaar te ontmoeten.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We investeren in een groene, aantrekkelijke, veilige openbare ruimte die uitnodigt tot beweging, sport, ontspanning en ontmoeting.
- We stimuleren een gezonde voedselomgeving waarin gezonde, betaalbare en toegankelijke voedingskeuzes makkelijk beschikbaar zijn.

Leefstijlspreekuur in de wijk

Een leefstijlspreekuur is een laagdrempelig contactmoment waarin inwoners ondersteuning krijgen bij het verbeteren van hun leefstijl. Het spreekuur vindt plaats in de wijk, dichtbij kwetsbare inwoners en hun leefomgeving.

De gezondheidsmakelaar van de GGD verzorgt in opdracht van de gemeente het spreekuur in de wijk en biedt advies én doorverwijzing naar passende voorzieningen. Thema's als voeding, beweging, stress en mentale gezondheid komen aan bod, net als onderliggende factoren zoals schulden, huisvesting en taalvaardigheid. Voeding krijgt extra aandacht binnen de pilot door de ontwikkeling van een laagdrempelige voedingscursus.

"We brengen leefstijlzorg naar de wijk, zodat we juist die inwoners bereiken die anders buiten beeld blijven."

Gezondheidsmakelaar GGD



Subdoel 2.3: We pakken gezondheidsverschillen aan en verkleinen die

Gezondheidsverschillen hebben een directe invloed op het welzijn en de levensverwachting van inwoners. Als gemeente zetten we daarom in op het voorkomen en terugdringen van ongezond gedrag en het versterken van gezonde keuzes, met extra aandacht voor inwoners met verhoogde gezondheidsrisico's en beperkte financiële middelen.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We ontwikkelen gerichte interventies in wijken waar extra ondersteuning nodig is.
- We werken samen met zorgpartijen en verzekeraars aan preventieve programma's.
- We verbeteren de vindbaarheid en de kwaliteit van financiële ondersteuningsmogelijkheden.

Doel 3 - We faciliteren een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar helpen

Een vitale gemeenschap is een gemeenschap waarin mensen zich verbonden voelen en naar elkaar omkijken. We willen dat inwoners zich gezien en gesteund voelen. We bouwen voort op wat er al is: buurtnetwerken, ontmoetingsplekken en lokale initiatieven die samenwerking en onderlinge ondersteuning bevorderen. Deze vormen van informele steun zijn van grote waarde en verdienen blijvende aandacht.

We waarderen en ondersteunen inwoners die zich inzetten voor anderen, bijvoorbeeld als vrijwilliger. Ook hebben we oog voor de mantelzorger die (mogelijk noodgedwongen) zorg biedt aan een naaste.

We zorgen dat mensen die hulp geven en mensen die hulp nodig hebben elkaar beter kunnen vinden.
We passen ons beleid en onze afspraken aan om deze samenwerking te verbeteren. We luisteren goed naar wat er in de praktijk gebeurt en passen onze aanpak aan als dat nodig is.

Subdoel 3.1: We zorgen ervoor dat inwoners zich verbonden voelen, elkaar ondersteunen en samen bijdragen aan welzijn

Om een gemeenschap te versterken waarin inwoners zich verbonden voelen en actief bijdragen aan elkaars welzijn, zetten we in op het stimuleren van onderlinge betrokkenheid. We willen het voor inwoners makkelijker maken om elkaar te vinden, samen activiteiten te organiseren en elkaar op een laagdrempelige manier te ondersteunen. Denk daarbij aan inwonerinitiatieven, ontmoetingsmomenten, informele zorg en vrijwilligerswerk.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We blijven ruimte en ondersteuning bieden aan lokale initiatieven die bijdragen aan verbinding, wederzijdse ondersteuning en participatie.
- We blijven ons inzetten voor een dementievriendelijke gemeente.
- We werken samen met andere domeinen binnen de organisatie om de leefomgeving van inwoners te optimaliseren.

Subdoel 3.2: We waarderen en ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers

Mantelzorgers en vrijwilligers zijn onmisbaar voor een zorgzame en verbonden gemeenschap. Daarom zetten we als gemeente actief in op het ondersteunen, verbinden én waarderen van deze inwoners. We realiseren ons dat mantelzorg een bijzondere en vaak intensieve taak is. Daarom willen we mantelzorgers zoveel mogelijk ontlasten waar dat kan.

Zonder vrijwilligers zou Tiel niet zo'n bijzondere stad zijn. Daarom blijven we vrijwilligers actief ondersteunen én zichtbaar waarderen. Hierdoor versterken we niet alleen hun positie, maar ook de sociale samenhang in wijken en dorpen. We blijven nadenken over manieren om mantelzorgers en vrijwilligers te erkennen en te waarderen voor hun inzet en de waardevolle bijdrage die zij leveren aan de samenleving.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We organiseren trainingen en waarderingsmomenten voor vrijwilligers en mantelzorgers om hun inzet zichtbaar te maken, hun vaardigheden te versterken en hen te bedanken voor hun waardevolle bijdrage aan de samenleving.
- We ondersteunen mantelzorgers actief wanneer zij (dreigen) overbelast te raken. Dit doen we door het bieden van respijtzorg, praktische hulp, een luisterend oor en snelle doorverwijzing naar passende ondersteuning via het steunpunt mantelzorg.

Clubhuis Tiel

In de Bomenbuurt in Tiel Oost is Clubhuis Tiel uitgegroeid tot een vertrouwde plek waar bewoners elkaar ontmoeten en organisaties laagdrempelig aansluiten.

Iedere maandagochtend is er een inloopmoment waarbij professionals en inwoners samenkomen. Het Clubhuis biedt ruimte voor vragen, gesprekken en activiteiten, maar bovenal voor verbinding. Zoals de voorzitter het mooi verwoordt:

"Als je eenmaal hier binnen bent, dan blijf je komen. Het is hier zo fijn omdat je samen bent."

Gezonde en Vitale gemeenschappen: wat betekent dit voor Tilly?

In de wijk waar Tilly woont start een initiatief waarbij buurtbewoners samen koken en eten. Tilly besluit mee te doen. Ze leert hoe ze met een klein budget gezonde maaltijden kan maken, en haar kinderen smullen mee. Tijdens deze bijeenkomsten leert ze andere ouders kennen. Er ontstaat contact, herkenning en zelfs vriendschap.

Op school krijgen haar kinderen extra aandacht voor gezonde leefstijl. Ze doen mee aan een beweegprogramma en krijgen les over voeding. Tilly merkt dat ze fitter worden en zich beter voelen. Ze worden weer uitgenodigd om mee te doen met sportactiviteiten in de buurt.

Ook in de wijk verandert er iets. Er komt meer groen, veilige speelplekken en een buurthuis waar activiteiten worden georganiseerd. Tilly voelt zich steeds meer onderdeel van haar omgeving. Ze weet waar ze terecht kan met vragen, en voelt zich gesteund door de mensen om haar heen.

Met meer rust en vertrouwen besluit Tilly iets terug te doen voor haar buurt. Ze begint als vrijwilliger bij een dagactiviteitencentrum voor ouderen met dementie. Eén ochtend per week helpt ze mee met koffie schenken, spelletjes en heeft ze een luisterend oor. Ze merkt dat haar inzet gewaardeerd wordt — en dat ze zelf groeit in zelfvertrouwen en zingeving.



Integrale toegang en sterke sociale teams

In deze programmalijn staat het versterken van de toegang tot ondersteuning van inwoners centraal. We willen dat inwoners van Tiel op een laagdrempelige, proactieve en vertrouwde manier hulp en ondersteuning kunnen krijgen wanneer dat nodig is. Daarom zetten we in op krachtige, goed bereikbare lokale sociale teams die aanwezig zijn op en/of nabij plekken waar mensen van nature komen — zoals buurthuizen, scholen, gezondheidscentra en wijkwinkels.

Deze teams zijn er voor álle inwoners. Ze bieden direct hulp, denken mee en schakelen waar nodig met andere gemeentelijke afdelingen, collectieve voorzieningen en aanvullende expertise. Ze vormen het vertrouwde gezicht in de wijk en blijven aanspreekpunt zolang dat nodig is. Zo voorkomen we dat mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd en zorgen we voor continuïteit in ondersteuning.

Onze gemeentelijke toegang en lokale wijkteams werken volgens drie kernprincipes:

- **Dichtbij** – fysiek en sociaal aanwezig in de leefomgeving van inwoners.
- **Integraal** – domeinoverstijgend werken, waarbij zorg, welzijn, werk, inkomen en wonen met elkaar verbonden worden.
- **Met mandaat** – professionals hebben (binnen kaders) de ruimte om zelfstandig besluiten te nemen en snel te handelen.

De kaders voor deze programmalijn zijn gebaseerd op verschillende beleidsdocumenten en afspraken die gezamenlijk richting geven aan de inrichting van de toegang tot hulp en ondersteuning door gemeenten. De visie op de Sociale Poort van de gemeente Tiel vormt hierbij een belangrijk uitgangspunt, evenals het landelijke richtinggevende kader Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening. Daarnaast zijn het (verwachte) convenant Sterke Sociale Teams en het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) van invloed op de verdere ontwikkeling van de lokale toegang.

Sinds het vaststellen van de startnotitie is duidelijk geworden dat we de programmalijn Integrale toegang en sterke sociale teams nu nog niet verder kunnen uitwerken. Deze programmalijn gaat over hoe de gemeente Tiel de toegang tot zorg en ondersteuning organiseert, en raakt direct aan de inrichting van de organisatie. Omdat er landelijk nog gewerkt wordt aan een convenant dat de kaders bepaalt, is verdere uitwerking nu niet mogelijk. We zullen binnen de richting die nu bekend is wel alvast aan de slag gaan met de voorbereidingen. Hierbij gaan we uit van de vier strategische uitgangspunten en de kernprincipes van dit programma. Deze programmalijn wordt later apart voor besluitvorming aangeboden.





Samen uitvoeren

Het programma *'Samen Leven in Tiel'* is opgebouwd in vier fasen:

- **Oriëntatiefase** – het neerzetten van de programmaorganisatie en het formuleren van de programmalijnen.
- **Opbouwfase** – het opstellen van het inhoudelijk programmaplan.
- **Uitvoeringsfase** – het uitvoeren, monitoren, bijsturen en verantwoorden van de inzet.
- **Leer- en Borgingsfase** – het afronden en evalueren van het programma.

Met het vaststellen van het programma start de uitvoeringsfase. In deze fase brengen we de programmalijnen tot leven: we zetten concrete acties in gang, volgen de voortgang en sturen bij waar nodig.

Meetbare doelen en uitvoeringsprogramma's

Bij de start van deze fase wordt eerst een nulmeting uitgevoerd op basis van de indicatoren uit de doelenbomen, waarmee de huidige situatie in kaart wordt gebracht. Op basis daarvan worden per programmalijn SMART-doelen geformuleerd.

Om de uitvoering goed te organiseren, stellen we tweejaarlijks een uitvoeringsprogramma op. Hierin concretiseren we per jaar:

- welke acties we uitvoeren binnen de vier programmalijnen.
- welke meetbare targets we stellen.
- welke partners betrokken zijn.
- hoe we monitoren en verantwoorden.

Het uitvoeringsprogramma helpt ons om gericht te werken aan wat Tiel op dat moment nodig heeft, en om snel in te spelen op veranderingen.

Samenwerken als sleutel voor succes

De vier programmalijnen — bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezonde en vitale gemeenschappen en integrale toegang — zijn nauw verbonden en raken aan dezelfde leefgebieden. Daarom stemmen we onze inzet binnen het sociaal domein goed op elkaar af, delen we kennis en werken we samen. Zo voorkomen we versnippering en zorgen we voor een aanpak die echt werkt voor inwoners.

Een sociaal sterk en evenwichtig Tiel vraagt om samenwerking over de grenzen van beleidsterreinen heen. Thema's als veiligheid, bereikbaarheid, woningbouw, duurzaamheid en economie hebben directe invloed op het welzijn van inwoners. Alleen door deze domeinen te verbinden kunnen we de sociale uitdagingen effectief aanpakken.

We zetten daarom in op integrale samenwerking: tussen gemeentelijke afdelingen, maatschappelijke partners, zorg- en onderwijsinstellingen, woningcorporaties, ondernemers én inwoners. Als gemeente nemen we hierin een regisserende rol: we faciliteren samenwerking, bewaken samenhang en stellen duidelijke doelen. We monitoren voortgang, sturen bij en werken transparant en op basis van vertrouwen.

Elke samenwerking vraagt om maatwerk. De context en het type opgave bepalen hoe we samenwerken en welke rol de gemeente inneemt.



Van sturen tot verantwoorden

De maatschappelijke opgaven in Tiel vragen om een doelgerichte, samenhangende en duurzame aanpak. Het programma *Samen Leven in Tiel* kiest daarom voor programmasturing als werkwijze. Deze aanpak biedt overzicht, maakt gerichte keuzes mogelijk en zorgt voor verbinding tussen domeinen en partners. Door te sturen op maatschappelijke effecten en meetbare doelen, kunnen we gericht werken aan een sociaal sterk en toekomstbestendig Tiel.

Datagedreven bijsturing: leren van wat werkt

Het sociaal domein is complex en beïnvloedbaar door vele factoren. Daarom kiezen we voor een datagedreven aanpak, waarbij we gebruik maken van lokale en landelijke databronnen zoals:

- Tiel in Cijfers
- Leefbaarheidsmonitor
- GGD-monitor
- CBS en gemeentelijke dashboards

Door maatschappelijke effecten te monitoren aan de hand van indicatoren, kunnen we tijdig bijsturen. We rapporteren hierover via de reguliere planning- en controlcyclus en brengen jaarlijks een monitor uit. Inwoners, partners en raadsleden krijgen via openbare dashboards inzicht in de voortgang.

Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad vervult een kaderstellende, faciliterende en controlerende rol. Tijdens de uitvoeringsfase wordt de raad actief betrokken via:

- Jaarlijkse rapportages en monitors.
- Beschikbaarheid van relevante data via dashboards.
- Participatie in evaluatiemomenten en bijstelling van koers.

Financieel kader: investeren met impact

Het programma *Mens en Samenleving* binnen de gemeentelijke begroting vormt het financiële fundament van *Samen Leven in Tiel*. Veel ambities zijn gebaseerd op bestaande inzet, zoals:

- Armoedebeleid
- Sociale Poort
- Onderwijskansenbeleid

Door deze bestaande inzet slimmer en gerichter te organiseren, kunnen we doelen realiseren zonder extra middelen. Dit doen we bijvoorbeeld door:

- Herinrichting van het subsidiebeleid.
- Verbinding met andere gemeentelijke opgaven zoals wijkgericht werken en excellente dienstverlening.

Als onze ambities het niveau overstijgen dat met een herinrichting van de bestaande inzet en middelen gerealiseerd kan worden, is aanvullende financiering noodzakelijk. In dat geval worden extra middelen aangevraagd via de Perspectiefnota of opgenomen in de programmabegroting om de doelen alsnog te kunnen bereiken.

Externe financiering en borging

Naast gemeentelijke middelen maken we gebruik van:

- Specifieke uitkeringen van het Rijk (zoals IZA, GALA, AZWA).
- Subsidies en fondsen van externe partijen.
- Regionale samenwerkingsverbanden voor gezamenlijke financiering.

Bij het inzetten van incidentele middelen blijft structurele borging een belangrijk aandachtspunt. We streven naar duurzame impact en voorkomen dat succesvolle initiatieven verdwijnen bij het wegvallen van tijdelijke financiering.



Communicatie

Met het programma *'Samen Leven in Tiel'* werken wij aan een toekomst waarin iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en perspectief heeft. De ambities en doelen zijn uitgewerkt in vier programmalijnen die aansluiten bij de leefwereld van inwoners. Communicatie kan effectief bijdragen aan het realiseren van deze doelen.

Effectieve communicatie draagt bij aan bewustwording, stimuleert betrokkenheid en zet aan tot actie. Communicatie helpt inwoners om zich een mening te vormen, nodigt uit tot gesprek en maakt maatschappelijke thema's bespreekbaar.

Belangrijke uitgangspunten:

- We sluiten aan bij bestaande communicatieactiviteiten binnen de programmalijnen. Ook andere onderwerpen die het programma raken nemen we mee. Zo zorgen we voor eenduidigheid in alle boodschappen richting inwoners, partners en professionals.
- Communicatie is meer dan informeren: het zet aan tot actie, helpt bij het vormen van een mening en maakt onderwerpen bespreekbaar. Per onderwerp bekijken we de inzet van communicatie. Ook bepalen we of participatie nodig is en op welke manier.
- Voor elke doelgroep stemmen we de toon, vorm en kanalen af op hun informatiebehoefte, taalniveau en voorkeuren. Zo maken we de communicatie toegankelijk, begrijpelijk en effectief.
- We maken gebruik van persoonlijke verhalen, praktijkvoorbeelden en ervaringskennis om de impact zichtbaar en voelbaar te maken. Dit vergroot de herkenbaarheid en het draagvlak.
- We werken samen met maatschappelijke partners in de communicatie naar inwoners. Hierbij maken we gebruik van bestaande netwerken en kanalen, zoals sociale media, het gemeentenieuws in de lokale krant, persberichten en (inloop)bijeenkomsten.
- We monitoren de effectiviteit van onze communicatie en passen deze aan op basis van feedback, evaluatie en veranderende omstandigheden. Zo blijven we relevant en responsief.

Bijlage 1:
Opbrengst participatieproces

De eerste contouren van de nieuwe aanpak in de startnotitie zijn gebaseerd op inhoudelijke bronnen, cijfers en ervaring en expertise vanuit de gemeente. Voor draagvlak en borging binnen de Tielse samenleving is een participatieproces met de gemeenteraad, interne organisatie, maatschappelijke partners, inwoners en adviesraden doorlopen. Er hebben 'oogstsessies' plaatsgevonden met de gemeentelijke uitvoering binnen het sociaal domein, maatschappelijke partners en adviseurs van aanpalende beleidsterreinen uit de gemeentelijke organisatie. In het kader van de herijking van de Toekomstvisie Tiel hebben er daarnaast nog stadsgesprekken plaatsgevonden met inwoners en organisaties. De startnotitie en de contouren van het programma zijn besproken met de adviesraden. De gemeenteraad heeft via een bespreeknota input kunnen leveren op de inhoud van het programma.

Deze sessies hebben geleid tot de volgende thema's en aandachtspunten voor de invulling van het programma *'Samen Leven in Tiel'*.

Programmalijn 1: Bestaanszekerheid

- Wonen is de belangrijkste randvoorwaarde voor bestaanszekerheid.
- Investeer in toegankelijke ondersteuning in de buurten en wijken. (basisvoorzieningen dichtbij inwoners).
- Creëer meer mogelijkheden voor ontmoeting & ontspanning.

Programmalijn 2: Kansengelijkheid

- Investeer in toegankelijke ondersteuning in de buurten en wijken.
- Investeer in onderwijs en ontwikkeling van inwoners.
  (gelijke kansen in onderwijs en ontwikkeling).
- Zet in op de verdere versterking van de samenwerking tussen maatschappelijke partners.



Programmalijn 3: Gezonde en Vitale Gemeenschappen

- Zorg voor meer bekendheid van aanbod.
- Investeer in (collectieve) preventie, waar mogelijk wijkgericht.
- Geef extra aandacht aan kwetsbare doelgroepen in de samenleving.

Ontwikkeling van het totale programma:

Vanuit de raad zijn de volgende aandachtspunten meegegeven voor de uitwerking van het programma:

- Werk toe naar SMART-doelstellingen met meetbare indicatoren.
- Beschrijf de regierol van de gemeente in samenwerkingen.
- Bepaal wat de cirkel van invloed is van gemeenten.
- Heb aandacht voor de inzet van ervaringsdeskundigen binnen het sociaal domein om de aanpak beter aan te laten sluiten bij wat inwoners nodig hebben.
- Benader laaggeletterdheid in een bredere context, namelijk als onderdeel van het ontwikkelen van basisvaardigheden.

Conclusie

De toegankelijkheid en vindbaarheid van informatie en aanbod wordt bij alle drie de programmalijnen genoemd als aandachtspunt. De verbeteringen van de afgelopen jaren (zoals de Sociale Poort) vormen een stevig fundament. Dit blijkt ook uit de resultaten van de cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd. Tegelijkertijd laten de participatieopbrengsten zien dat verdere investeringen in preventie, integraliteit en wijkgericht werken noodzakelijk zijn om structureel vooruitgang te boeken. We zoeken hierbij ook nadrukkelijk de verbinding met de opgave Excellente dienstverlening.

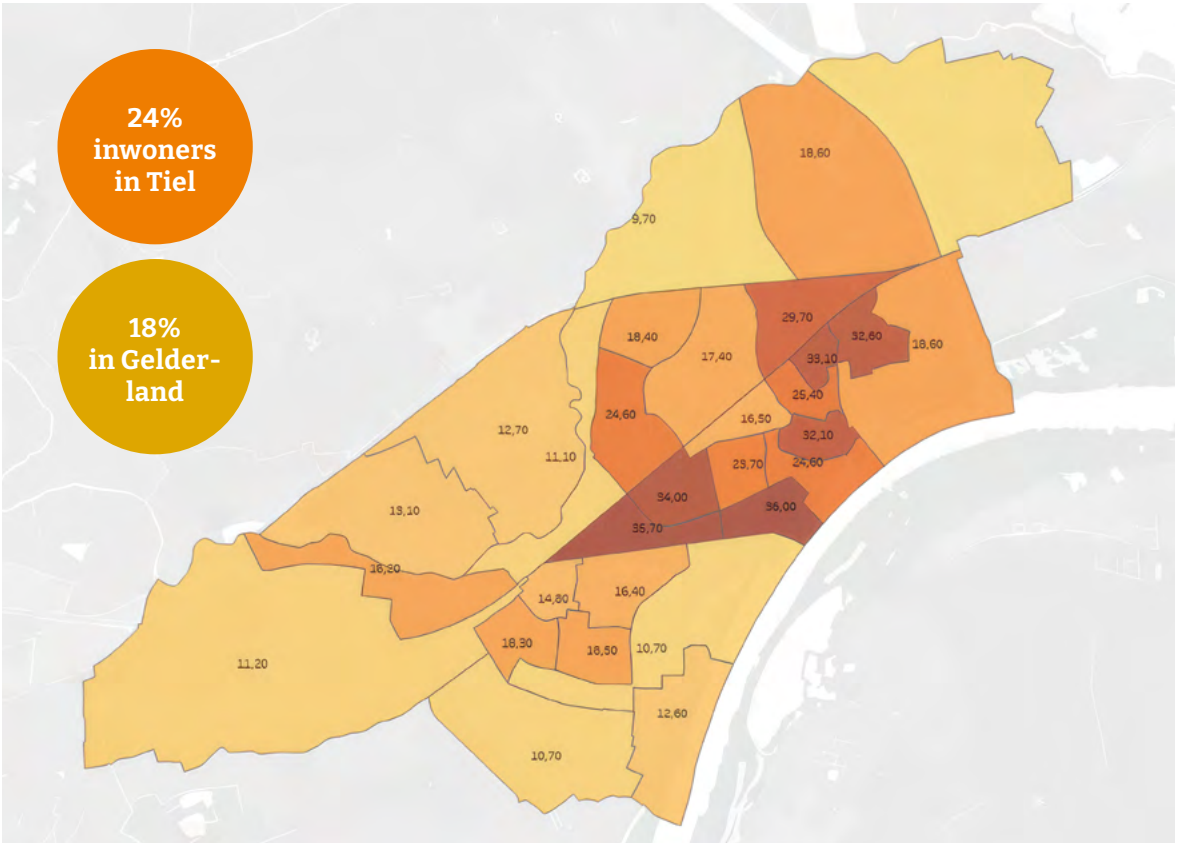
Ook het versterken van de samenwerking is een terugkerend thema. Er staat in Tiel een stevig netwerk van maatschappelijke organisaties. Dit vormt een krachtige basis voor samenwerking en gezamenlijke impact. Door deze bestaande verbindingen verder te gaan versterken en benutten, ontstaat ruimte voor innovatieve oplossingen, gedeelde verantwoordelijkheid en een meer samenhangende aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Tot slot wordt een meer wijkgerichte aanpak meermaals genoemd. Dit sluit aan bij één van de pijlers uit de visie en het uitvoeringsprogramma Excellente dienstverlening. De gemeente wil dichter bij de inwoners staan en beter inspelen op wat er leeft in wijken en dorpen. Dit gebeurt onder andere via wijkcoalities en wijkplannen. Dat het thema wordt genoemd tijdens dit participatieproces is een bekrachtiging van de richting die met het vaststellen van de visie is gekozen.

De aandachtpunten die door de raad zijn meegegeven voor de uitwerking van het programma zijn meegenomen in de verdere ontwikkeling van het programma.

Bijlage 2:
Acht opvallende problemen in Tielse wijken in beeld

Moeite met rondkomen

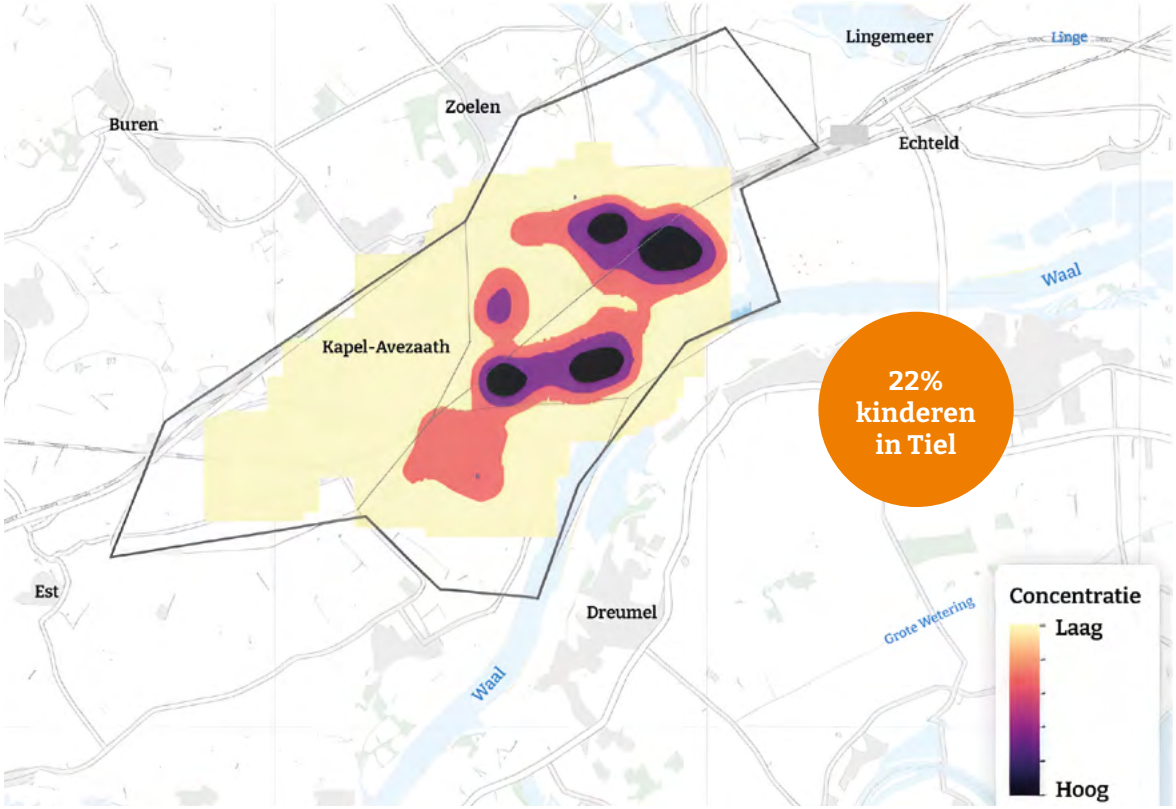


Leefbaarheid in wijken: lage leefbaarheidsscore

Tiel
35,4% inwoners (19 tot 45 jaar) in wijken met een lage leefbaarheidsscore

9,1% in Nederland

Hoog risico op onderwijsachterstanden

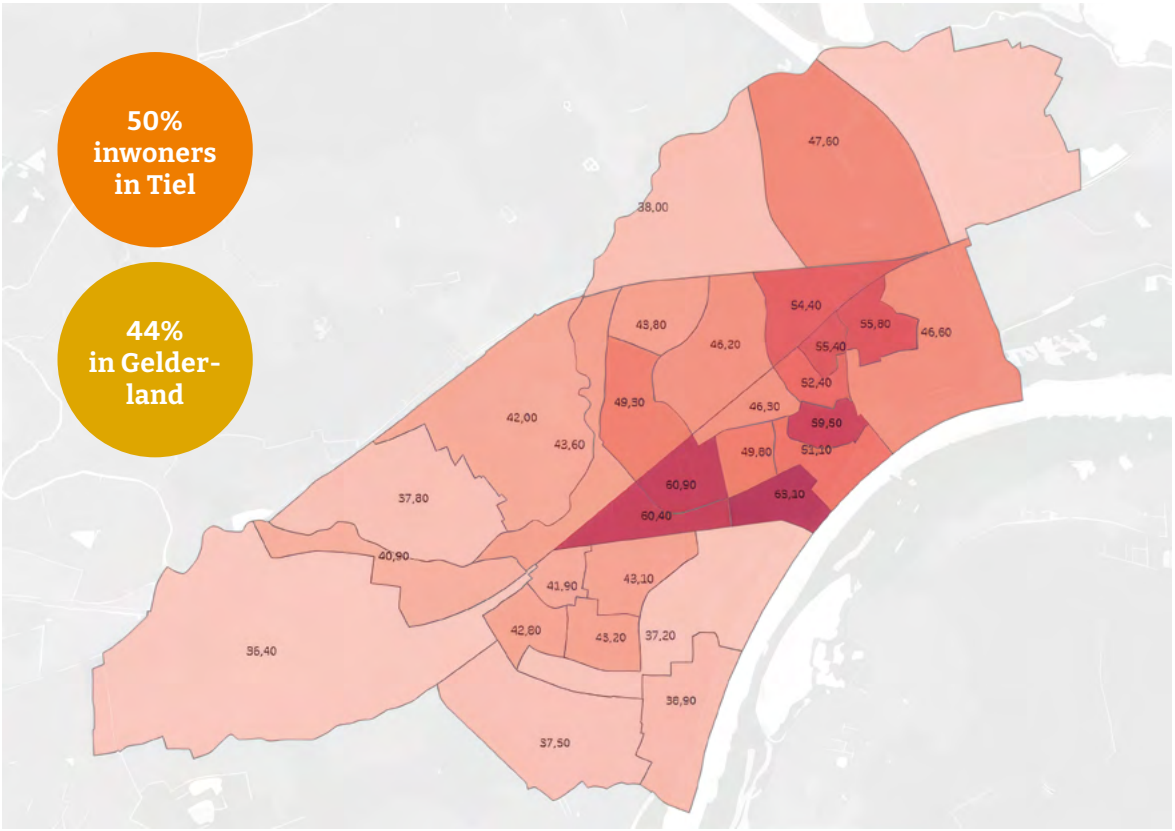


Laaggeletterdheid

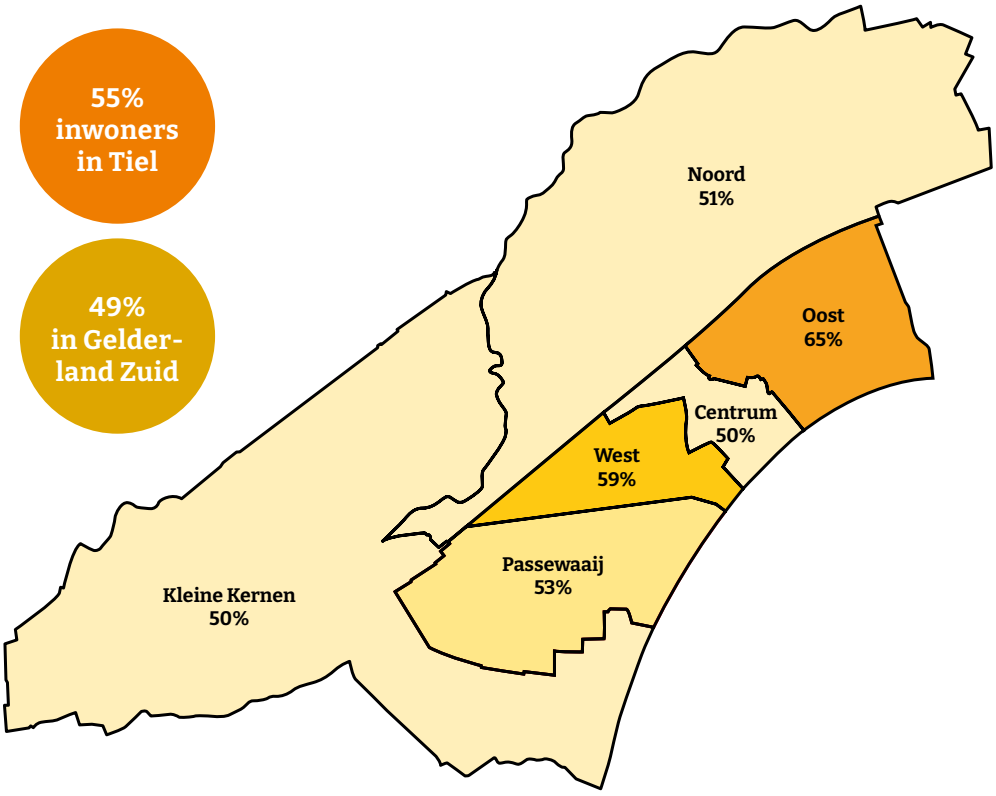
17% inwoners in Tiel

11% in Regio Rivierenland

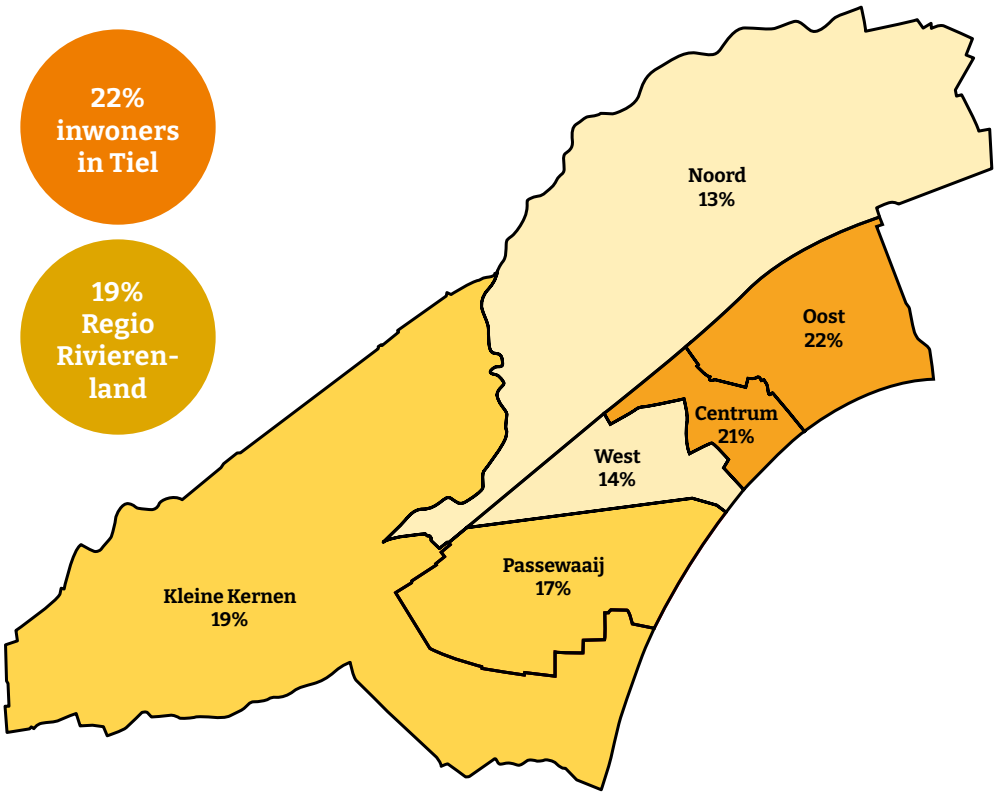
Eenzaamheid



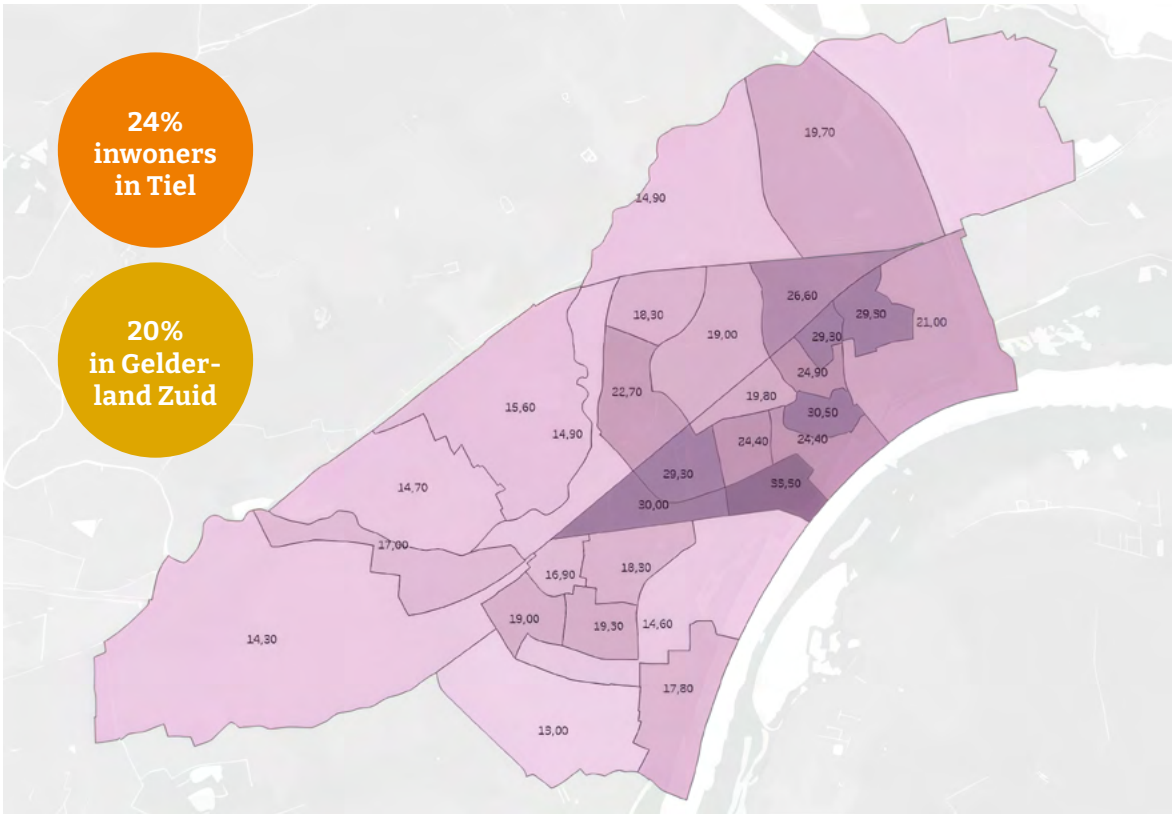
Overgewicht



Heel veel stress



Psychische klachten



Bijlage 3:
Doelenbomen per programmalijn

Bestaanszekerheid

Maatschappelijk effect

Inwoners hebben grip op hun leven en hebben vertrouwen in de toekomst.

Doelen	Subdoelen	Indicatoren per subdoel	Hoofdindicatoren per programmalijn
1. Inwoners van Tiel zijn financieel zelfredzaam	1.1 Meer mensen hebben voldoende kennis en vaardigheden om financieel zelfredzaam te zijn	• Aantal inwoners dat van de gemeente een 'eenmalig advies' krijgt bij beginnende schulden. • Aantal inwoners dat via de gemeente of haar maatschappelijke partners gebruik maakt van budgetcoaching. • Mate (cijfer 1-10) waarin inwoners zich na afloop van gemeentelijke schuldhulp goed voorbereid voelen op de toekomst.	• Aantal Inwoners met problematische schulden • Aantal inwoners dat leeft onder de armoedegrens • Mate van regie op eigen leven • Werkloosheidspercentage • Percentage inwoners dat vindt in een betaalbare woning te wonen • Percentage inwoners dat zich vaak zorgen over mijn financiële situatie
	1.2 Het aantal inwoners dat leeft in armoede of met (problematische) schulden neemt af	• Aantal inwoners met geregistreerde problematische schulden • Aantal inwoners in regeling betalingsachterstand zorgverzekering • Aantal inwoners met beslag op de participatie-wetuitkering • Aantal signalen van betalingsachterstanden voor 'Vroeger-opaf' • Aantal inwoners dat gebruik maakt van gemeentelijke schuldhulp	
2. Inwoners doen mee in de samenleving en zo mogelijk op de arbeidsmarkt.	2.1 Meer inwoners zetten stappen op de arbeidsmarkt	• Aantal inwoners met startkwalificatie • Instroompercentage participatiewet-uitkering • Aantal inwoners dat uitstroomt uit een participatiewet-uitkering • Aantal succesvolle IPS-trajecten • Aantal aanvragen Werkcentrum Rivierenland	
	2.2 We activeren inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving	• Aantal mensen dat deelneemt aan een traject gericht op activering.	
3. Inwoners hebben toegang tot passende woonruimte	3.1 We bevorderen de woonzekerheid van inwoners	• Aantal dak- en thuislozen volgens Ethostelling • Aantal huisuitzettingen agv huurachterstand daalt en ook agv gedrag • Aantal mensen dat met energievitaal meedoet	
	3.2 We bevorderen dat mensen passend wonen	• Aantal verstrekte Wmo woningaanpassingen	

Kansengelijkheid

Maatschappelijk effect

Inwoners krijgen de kans om zich te ontwikkelen, voelen zich gezien en gewaardeerd en kunnen volwaardig meedoen in de maatschappij.

Doelen	Subdoelen	Indicatoren per subdoel	Hoofdindicatoren per programmalijn
1. We zetten ons in dat kinderen gelijke kansen krijgen om gezond en veilig op te groeien en hun talenten optimaal te ontwikkelen	1.1 Minder kinderen hebben risico's op ontwikkelingsachterstanden	• Aantal verwijzingen naar VVE • Aantal kinderen dat daadwerkelijk aan VVE deelneemt	• Aantal peuters en basisschoolleerlingen met hoogste risico op onderwijsachterstand (CBS) • Percentage uitstroom naar havo/vwo (dashboard kansengelijkheid) Percentage opstroom (en afstroom) vergeleken met advies po (dashboard kansengelijkheid) • Jeugdhulpgebruik (eigen data/CBS) • Percentage VSV'ers (CBS) • Ervaren toegankelijkheid van inwoners tot noodzakelijke informatie, zorg en gemeenschappelijke ondersteuning (3 stellingen, leefbaarheidsmonitor) • De mate waarin inwoners gelijke kansen ervaren op werk, onderwijs en deelname aan het sociale leven in de stad (2 stellingen; Leefbaarheidsmonitor)
	1.2 Meer jongeren behalen de startkwalificatie	• Aantal trajecten bij doorstroompunt • Aantal verzuimmeldingen bij leerplicht	
2. We zorgen voor goede randvoorwaarden zodat alle inwoners zich een leven lang kunnen ontwikkelen	2.1 We verbeteren basisvaardigheden van inwoners	• Aantal deelnemers dat deelneemt aan volwasseneducatie en Leerhuis • Jaarlijkse impacteffect van volwasseneducatie op sociaal domein (Maurice Greef) • Regionale kosten-batenanalyse volwasseneneducatie	
3. We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen zich welkom en gewaardeerd voelt en volwaardig kan meedoen.	3.1 Meer inwoners ervaren sociale veiligheid en inclusie	• Percentage inwoners dat discriminatie ervaart • Percentage inwoners dat zich betrokken voelt bij hun buurt/Tiel	
	3.2 We verbeteren de fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid van voorzieningen	• Ervaren toegankelijkheid van inwoners tot noodzakelijke informatie, zorg en gemeenschappelijke ondersteuning	

Gezonde en vitale gemeenschappen

Maatschappelijk effect

Inwoners van Tiel voelen zich in alle levensfasen vitaal en gelukkig, leven gezond. Inwoners kijken naar elkaar om en ondersteunen elkaar.

Doelen	Subdoelen	Indicatoren per subdoel	Hoofdindicatoren per programmalijn
1. We faciliteren passende ondersteuning in elke wijk en elk dorp.	1.1 We zorgen dat ondersteuning makkelijk te vinden is in de wijk en het dorp waar mensen wonen.	• Percentage inwoners dat aangeeft toegang te hebben tot informatie die de inwoner nodig heeft (Leefbaarheidsmonitor) • Percentage inwoners dat aangeeft dat er voldoende ontmoetingsplekken zijn in de wijk (Leefbaarheidsmonitor) • Aantal ontmoetingsplekken • Percentage wijken en dorpen met een steunpunt • Het aantal bezoekers op gemeentelijke informatiepagina's over ondersteuning • De mate waarin gemeentelijke diensten in Tiel toegankelijk worden ervaren, ongeacht achtergrond of persoonlijke situatie (leefbaarheidsmonitor)	• Gebruik Wmo • Cijfer beoordeling eigen gezondheid • Percentage inwoners dat zich (zeer) sterk eenzaam voelt • Percentage inwoners dat (heel) veel stress ervaart • Aantal inwoners met (ernstig) overgewicht • Mate waarin inwoners zich betrokken voelen bij de mensen in hun wijk
	1.2 We zorgen dat ondersteuning voor de inwoners aansluit bij ontwikkelingen in de wijk en het dorp.	• Het aantal sleutelpersonen/buurtbinders • Het aantal inwoners bereikt via sleutelpersonen/buurtbinders • Mate waarin voorzieningen voldoende aanwezig worden ervaren (leefbaarheidsmonitor)	
	1.3 We bevorderen dat inwoners vaker terecht kunnen bij maatschappelijke ondersteuning in hun wijk of dorp, en daardoor minder aangewezen zijn op het medisch domein	• Aantal samenwerkingsverbanden of convenanten tussen gemeente en lokale partners	

Gezonde en vitale gemeenschappen (vervolg)

Maatschappelijk effect

Inwoners van Tiel voelen zich in alle levensfasen vitaal en gelukkig, leven gezond. Inwoners kijken naar elkaar om en ondersteunen elkaar.

Doelen	*Subdoelen*	*Indicatoren per subdoel*	*Hoofdindicatoren per programmalijn*
2. We maken gezond leven makkelijker	2.1 We bevorderen en stimuleren de fysieke en mentale gezondheid van inwoners en gemeenschappen.	• Aantal deelnemers aan programma's en voorlichtingsactiviteiten over gezonde voeding, beweging, middelengebruik en mentale gezondheid. • Zelfgerapporteerde gezondheidsscore in wijkmonitor. • Vitaliteit sportverenigingen (sportmonitor)	• Gebruik Wmo • Cijfer beoordeling eigen gezondheid • Percentage inwoners dat zich (zeer) sterk eenzaam voelt • Percentage inwoners dat (heel) veel stress ervaart • Aantal inwoners met (ernstig) overgewicht • Mate waarin inwoners zich betrokken voelen bij de mensen in hun wijk
	2.2 We zorgen voor een gezonde leefomgeving	• Percentage openbare ruimte dat beweegvriendelijk is ingericht (bron gezondheidsmonitor) • De ervaren aanwezigheid van groenvoorzieningen, speeltuinen, fietspaden en sportvoorzieningen en ontmoetingsplekken (bron leefbaarheidsmonitor)	
	2.3 We pakken gezondheidsverschillen aan en verkleinen die	• Verschil in gezondheidsindicatoren tussen wijken (gezondheidsmonitor GGD) • Aantal deelnemers uit kwetsbare wijken aan preventieve programma's. • Het aantal inwoners dat gebruik maakt van financieringsstromen • Aantal sportvoorzieningen met gereduceerde toegang voor minima	
3. We faciliteren een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omkijken en elkaar helpen	3.1 We zorgen ervoor dat inwoners zich verbonden voelen, elkaar ondersteunen en samen bijdragen aan welzijn	• Het aantal inwonerinitiatieven gerealiseerd (gekoppeld aan verbinding, sociaal contact, welzijn) • Percentage wijken en dorpen met een actieve ontmoetingsplek • De mate waarin buurtactiviteiten worden georganiseerd • Percentage inwoners dat zich "betrokken" voelt met de mensen in de buurt (Leefbaarheidsmonitor)	
	3.2 We ondersteunen en waarderen mantelzorgers en vrijwilligers.	• Het aantal mantelzorgers in beeld • Het aantal mantelzorgers dat ondersteuning heeft ontvangen • Het aantal mantelzorgcomplimenten verstrekt • De mate waarin inwoners zich in (willen) zetten als vrijwilliger in hun wijk • Het aantal inwoners dat (heel) veel stress ervaart en zich overbelast voelt op gebied van mantelzorg	

Notities

Notities

Gemeente Tiel
Achterweg 2
4001 MV Tiel

Postbus 6325
4000 HH Tiel

(0344) 637 111
gemeente@tiel.nl

www.tiel.nl

Vormgeving:
Gaertner grafisch werk | Tiel

© Copyright 2025, Gemeente Tiel.
Alle rechten voorbehouden.

December 2025